

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γενικού Λυκείου

Απαντήσεις στα θέματα της Τράπεζας Θεμάτων

Συγγραφή απαντήσεων: Θανάσης Κοκοβίνος

ΘΕΜΑΤΑ

[16380, 16395, 16402, 16382, 16392, 16399, 16410, 16398,
16399, 16410, 16398, 16409, 16439, 16443, 16450]

Χρησιμοποιήστε τους σελιδοδείκτες (bookmarks) στο αριστερό μέρος της οθόνης για την πλοήγηση μέσα στο έγγραφο.

Copyright© για τις απαντήσεις των θεμάτων
Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), Αθήνα, 2014

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

Προβάλλοντας τα θετικά στοιχεία των κόμικς, οι υποστηρικτές τους ισχυρίζονται ότι αυτά αρθρώνουν έναν κριτικό λόγο για την ίδια την κοινωνία, εκφράζουν μηνύματα **ανθρωπιστικά**, αποδεδειγμένα από ρατσιστικές **προκαταλήψεις** και αισθήματα υπεροχής απέναντι σε κάποιες ομάδες ανθρώπων ή τάσεις επιβολής σε λαούς του Τρίτου Κόσμου. Καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού, στηλιτεύουν τα απολυταρχικά καθεστώτα, αμφισβητούν τους φορείς εξουσίας. Καταπιάνονται με προβληματισμούς της εποχής και αποτελούν απάντηση στον αμερικάνικο καπιταλισμό και ιμπεριαλισμό που επιβλήθηκε στους χώρους της επικοινωνίας και της τέχνης. Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν εξάλλου ότι η βία, η εγκληματικότητα και η σεξουαλική διάσταση της βίας δεν παρουσιάζεται μόνο στα κόμικς, αλλά και στη λογοτεχνία, ακόμα και στη λογοτεχνία για παιδιά, ή σε μεγαλύτερο βαθμό στις περιγραφές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο». Τα κόμικς είναι ερεθίσματα του νου και της φαντασίας και η εικόνα τους δεν είναι ούτε απλή ούτε ευκολοδιάβαστη. Συμπυκνώνει πληροφορίες που πρέπει να ερμηνευτούν. Οι χαρακτήρες που παρουσιάζονται στα κόμικς δεν είναι πάντα φανταστικά δημιουργήματα, αλλά συχνά πραγματικοί εκφραστές συγκεκριμένων ηθικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αξιών. Έτσι επέρχεται ένα είδος «κάθαρσης» του αναγνώστη, καθώς αυτός ταυτίζεται με τον ήρωα των κόμικς. Οι ήρωες, τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, δεν είναι τυποποιημένοι, **συμβατικοί**, έχουν ο καθένας τους τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που τους κάνουν ξεχωριστούς. Κάποτε η προσωπικότητά τους είναι δανεισμένη από υπαρκτά πρόσωπα. Συχνά συναντάμε την ανθρώπινη εκδοχή του ρομαντικού ήρωα με αξίες, αρχές και **πολιτική συνείδηση**, που πιστεύει στη φιλία, τρέφει σεβασμό στις γυναίκες και γενικά λειτουργεί ως θετικό πρόσωπο.

Επιπλέον, τα κόμικς περιέχουν εικαστική ευαισθησία, καθώς η αισθητική τους παρουσίαση είναι ιδιαίτερα επιμελημένη, από το εξώφυλλο ως την τελευταία λεπτομέρεια και τη σχεδιαστική ακρίβεια. Περιέχουν εικαστικές λύσεις π.χ. την αίσθηση της απόστασης και της προοπτικής. Εικαστικά κινήματα μοντέρνας τέχνης, με χαρακτηριστική περίπτωση την Pop Art¹, έχουν εντάξει τα κόμικς στη θεματική τους (Λιχνεστάιν, Γουόρχολ, κ.ά.).

¹ Pop Art: καλλιτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε αρχικά στη Μεγάλη Βρετανία και αργότερα στην Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Η Pop Art προβάλλει κατά κύριο λόγο σύμβολα του

Τα αποτελέσματα ερευνών εξάλλου δείχνουν πως το λεξιλόγιο των εικονογραφημένων ούτε φτωχό είναι ούτε καθηλωμένο σε μια αυθαίρετη γραμματική κι ένα **αιρετικό** συντακτικό. Στα περισσότερα κόμικς, οι ονοματοποιίες και οι άσχημες εκφράσεις κατέχουν ένα απειροελάχιστο ποσοστό του συνολικού λόγου. Μάλιστα έχει διαπιστωθεί ότι συχνά τα παιδιά χρησιμοποιούν, όταν μιλούν, ηχοποιήσεις ή ονοματοποιίες, όπως μπαμ, κρατς, σνιφ, αούχ, κ.ά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν γνωρίζουν τις λέξεις «σύγκρουση», «γδούπος», «λυγμός», «πόνος», «θλίψη», «πυροβολισμός», «κλάμα», κ.ά. Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση, καθώς παρουσιάζουν νέες λέξεις εμπλουτίζοντας έτσι το λεξιλόγιο των παιδιών. Τα κόμικς μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα που ενώνει τη ζωγραφική με τη λογοτεχνία, αλλά και το εύκολο και ευχάριστο ανάγνωσμα με το καλό λογοτεχνικό βιβλίο.

Στ. Γρόσδος, Η διδακτική της λογοτεχνίας - Comic(ο)παιχνίδια. Στο: *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, τεύχος 71, Σεπτ-Οκτ. 2011, 180-181(διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με το κείμενο, τα χαρακτηριστικά των ηρώων των κόμικς; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. α. Να διαιρέσετε τη δεύτερη παράγραφο (Ο αναγνώστης...ως θετικό πρόσωπο) του κειμένου σε δύο παραγράφους.

(μονάδες 2)

B2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

καταναλωτισμού, απλά αντικείμενα που άτομα περιορισμένης αντίληψης περί τέχνης τα θεωρούσαν στόχο ζωής. Μια από τις σημαντικότερες ίσως επιδράσεις της ήταν το γεγονός πως περιόρισε τη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες της εμπορικής και υψηλής τέχνης. Στην Αμερική, εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Οι καλλιτέχνες Άντι Γουόρχολ και Ρόι Λίχτενσταϊν δίνουν τη μεγαλύτερη ώθηση στην Pop Art.

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου με την **έντονη γραφή: ανθρωπιστικά, προκαταλήψεις, συμβατικοί, πολιτική συνείδηση, αιρετικό**. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, το γένος, τον αριθμό κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2.α. «**Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση...**»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε την αναφορική ονοματική πρόταση και με βάση τις πληροφορίες που περιέχει η πρόταση σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο να την χαρακτηρίσετε ως προσδιοριστική ή ως παραθετική.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

ΘΕΜΑ 16380

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

A. Περίληψη [**Υπόδειξη**] Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν ότι:

- Τα κόμικς στηρίζουν τον ανθρωπισμό, απορρίπτουν τον ρατσισμό και την εκμετάλλευση των αδύναμων ανθρώπων.
- Καταδικάζουν όλα τα αντιδημοκρατικά καθεστώτα.
- Προσπαθούν να αντιδράσουν στην επιβολή ελέγχου στην επικοινωνία και στην τέχνη.
- Υπάρχει βία στα κόμικς, αλλά υπάρχει και στη λογοτεχνία και πολύ περισσότερο στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
- Πολλοί ήρωες των κόμικς αντιπροσωπεύουν πραγματικούς χαρακτήρες και έχουν προσωπικότητα που διακρίνεται για τα θετικά χαρακτηριστικά της. Πολλοί καθημερινοί άνθρωποι ταυτίζονται με την προσωπικότητα των ηρώων των κόμικς και αισθάνονται έτοιμοι να έχουν ίδια συμπεριφορά.
- Στα κόμικς παρατηρείται πολύ προσεγμένη αισθητική.
- Το λεξιλόγιο των κόμικς όχι μόνο δεν έχει έλλειψη φροντίδας, αλλά βελτιώνει και το λεξιλόγιο των παιδιών.
- Τα κόμικς μπορεί να αποτελέσουν την κοινή έκφραση της ζωγραφικής και της λογοτεχνίας.

B1. [**Υπόδειξη**] Χαρακτηριστικά των ηρώων των κόμικς:

- Οι ήρωες είναι πραγματικοί και εκφράζουν συγκεκριμένες ηθικές, κοινωνικές και ιδεολογικές αξίες.
- Διαφέρουν πολύ μεταξύ τους και δεν είναι τυποποιημένοι, συμβατικοί.
- Κάποιες φορές έχουν την εικόνα ρομαντικού ήρωα που έχει αξίες, αρχές και πολιτική συνείδηση.

- Στα θετικά τους χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται η πίστη στη φιλία, ο σεβασμός στις γυναίκες.
- Τα θετικά χαρακτηριστικά των ηρώων των κόμικς οδηγούν τον αναγνώστη να ταυτιστεί μαζί τους και να νιώσει ένα είδος «κάθαρσης».

B2. α. Διαίρεση δεύτερης παραγράφου (Ο αναγνώστης ... ως θετικό πρόσωπο):

Πρώτη παράγραφος: Ο αναγνώστης ... τον ήρωα των κόμικς.

Δεύτερη παράγραφος: Οι ήρωες, τόσο ... θετικό πρόσωπο.

B2. β. Η πρώτη παράγραφος δίνει γενικά χαρακτηριστικά των ηρώων των κόμικς. Η δεύτερη παράγραφος κάνει συγκεκριμένα κάποια χαρακτηριστικά των ηρώων, όπως για παράδειγμα συγκεκριμένη ηθική αξία είναι η φιλία.

Γ1. Σχηματισμός προτάσεων:

1. Η προσφορά τροφής και στέγης σε αδύναμους ανθρώπους είναι έκφραση των **ανθρωπιστικών** ιδεωδών μιας πολιτισμένης κοινωνίας.
2. Οι άνθρωποι που έχουν **προκαταλήψεις**, πολλές φορές, δεν έχουν επαρκή γνώση και κρίνουν επιπόλαια.
3. Οι επιλογές του ήταν **συμβατικές**, αφού ποτέ δεν παρουσίασε κάτι καινοτόμο.
4. Οι άνθρωποι του συμφέροντος δε διακρίνονται για την **πολιτική συνείδησή** τους.
5. Πολλές φορές μια καινούργια ιδέα χαρακτηρίζεται **αιρετική**.

Γ2. α. Η αναφορική πρόταση ... που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση είναι ονοματική **προσδιοριστική**.

Γ2. β. Η αναφορική πρόταση είναι ονοματική **προσδιοριστική**, γιατί αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της λέξης **παιδιά** την οποία προσδιορίζει, διαβάζονται μαζί και δε χωρίζεται με κόμμα από την κύρια πρόταση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

Προβάλλοντας τα θετικά στοιχεία των κόμικς, οι υποστηρικτές τους ισχυρίζονται ότι αυτά αρθρώνουν έναν κριτικό λόγο για την ίδια την κοινωνία, εκφράζουν μηνύματα ανθρωπιστικά, αποδεδειγμένα από ρατσιστικές προκαταλήψεις και αισθήματα υπεροχής απέναντι σε κάποιες ομάδες ανθρώπων ή τάσεις επιβολής σε λαούς του Τρίτου Κόσμου. Καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού, στηλιτεύουν τα απολυταρχικά καθεστώτα, αμφισβητούν τους φορείς εξουσίας. Καταπιάνονται με προβληματισμούς της εποχής και αποτελούν απάντηση στον αμερικάνικο καπιταλισμό και ιμπεριαλισμό που επιβλήθηκε στους χώρους της επικοινωνίας και της τέχνης. Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν εξάλλου ότι η βία, η εγκληματικότητα και η σεξουαλική διάσταση της βίας δεν παρουσιάζεται μόνο στα κόμικς, αλλά και στη λογοτεχνία, ακόμα και στη λογοτεχνία για παιδιά, ή σε μεγαλύτερο βαθμό στις περιγραφές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο». Τα κόμικς είναι ερεθίσματα του νου και της φαντασίας και η εικόνα τους δεν είναι ούτε απλή ούτε ευκολοδιάβαστη. Συμπυκνώνει πληροφορίες που πρέπει να ερμηνευτούν. Οι **χαρακτήρες** που παρουσιάζονται στα κόμικς δεν είναι πάντα φανταστικά δημιουργήματα, αλλά συχνά πραγματικοί εκφραστές συγκεκριμένων ηθικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αξιών. Έτσι επέρχεται ένα είδος «κάθαρσης» του αναγνώστη, καθώς αυτός ταυτίζεται με τον ήρωα των κόμικς. Οι ήρωες, τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, δεν είναι τυποποιημένοι, συμβατικοί, έχουν ο καθένας τους τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που τους κάνουν ξεχωριστούς. Κάποτε η προσωπικότητά τους είναι δανεισμένη από υπαρκτά πρόσωπα. Συχνά συναντάμε την ανθρώπινη εκδοχή του ρομαντικού ήρωα με αξίες, αρχές και πολιτική συνείδηση, που πιστεύει στη φιλία, τρέφει σεβασμό στις γυναίκες και γενικά λειτουργεί ως θετικό πρόσωπο.

Επιπλέον, τα κόμικς περιέχουν εικαστική ευαισθησία, καθώς η αισθητική τους παρουσίαση είναι ιδιαίτερα επιμελημένη, από το εξώφυλλο ως την τελευταία λεπτομέρεια και τη σχεδιαστική ακρίβεια. Περιέχουν εικαστικές λύσεις π.χ. την αίσθηση της απόστασης και της **προοπτικής**. Εικαστικά κινήματα μοντέρνας τέχνης, με χαρακτηριστική περίπτωση την Pop Art¹, έχουν εντάξει τα κόμικς στη θεματική τους (Λιχνεστάιν, Γουόρχολ, κ.ά.).

¹ Pop Art: καλλιτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε αρχικά στη Μεγάλη Βρετανία και αργότερα στην Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Η Pop Art προβάλλει κατά κύριο λόγο σύμβολα του

Τα αποτελέσματα ερευνών εξάλλου δείχνουν πως το λεξιλόγιο των εικονογραφημένων ούτε φτωχό είναι ούτε καθηλωμένο σε μια αυθαίρετη γραμματική κι ένα αιρετικό συντακτικό. Στα περισσότερα κόμικς, οι ονοματοποιίες και οι άσχημες εκφράσεις κατέχουν ένα απειροελάχιστο ποσοστό του συνολικού λόγου. Μάλιστα έχει διαπιστωθεί ότι συχνά τα παιδιά χρησιμοποιούν, όταν μιλούν, ηχοποιήσεις ή ονοματοποιίες, όπως μπαμ, κρατς, σνιφ, αούχ, κ.ά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν γνωρίζουν τις λέξεις «σύγκρουση», «γδούπος», «λυγμός», «πόνος», «θλίψη», «πυροβολισμός», «κλάμα», κ.ά. Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση, καθώς παρουσιάζουν νέες λέξεις εμπλουτίζοντας έτσι το λεξιλόγιο των παιδιών. Τα κόμικς μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα που ενώνει τη ζωγραφική με τη λογοτεχνία, αλλά και το εύκολο και ευχάριστο ανάγνωσμα με το καλό λογοτεχνικό βιβλίο.

Στ. Γρόσδος, Η διδακτική της λογοτεχνίας - Comic(ο)παιχνίδια. Στο: *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, τεύχος 71, Σεπτ-Οκτ. 2011, 180-181(διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι η θέση, σύμφωνα με το κείμενο, των υποστηρικτών των κόμικς σχετικά με το λεξιλόγιο των κόμικς και την επίδραση που αυτό ασκεί στα παιδιά; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για την τέταρτη παράγραφο (Τα αποτελέσματα..... λογοτεχνικό βιβλίο) του κειμένου.

(μονάδες 5)

καταναλωτισμού, απλά αντικείμενα που άτομα περιορισμένης αντίληψης περί τέχνης τα θεωρούσαν στόχο ζωής. Μια από τις σημαντικότερες ίσως επιδράσεις της ήταν το γεγονός πως περιορίσε τη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες της εμπορικής και υψηλής τέχνης. Στην Αμερική, εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Οι καλλιτέχνες Άντι Γουόρχολ και Ρόι Λίχτενσταϊν δίνουν τη μεγαλύτερη ώθηση στην Pop Art.

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1.α. Οι παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή** έχουν περισσότερες από μία σημασίες: **χαρακτήρες, προοπτικής**. Να σχηματίσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συγκεκριμένες λέξεις με τη σημασία που έχουν αυτές στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 4)

Γ1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου χρησιμοποιώντας τις με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 6)

Γ2.α. «... **(Τα κόμικς) καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού**»: Στην παραπάνω πρόταση να εξηγήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Πού δίνεται η έμφαση με την παθητική σύνταξη;

(μονάδες 3)

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

A. Περίληψη [**Υπόδειξη**] Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν ότι:

- Τα κόμικς στηρίζουν τον ανθρωπισμό, απορρίπτουν τον ρατσισμό και την εκμετάλλευση των αδύναμων ανθρώπων.
- Καταδικάζουν όλα τα αντιδημοκρατικά καθεστώτα.
- Προσπαθούν να αντιδράσουν στην επιβολή ελέγχου στην επικοινωνία και στην τέχνη.
- Υπάρχει βία στα κόμικς, αλλά υπάρχει και στη λογοτεχνία και πολύ περισσότερο στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
- Πολλοί ήρωες των κόμικς αντιπροσωπεύουν πραγματικούς χαρακτήρες και έχουν προσωπικότητα που διακρίνεται για τα θετικά χαρακτηριστικά της. Πολλοί καθημερινοί άνθρωποι ταυτίζονται με την προσωπικότητα των ηρώων των κόμικς και αισθάνονται έτοιμοι να έχουν ίδια συμπεριφορά.
- Στα κόμικς παρατηρείται πολύ προσεγμένη αισθητική.
- Το λεξιλόγιο των κόμικς όχι μόνο δεν έχει έλλειψη φροντίδας, αλλά βελτιώνει και το λεξιλόγιο των παιδιών.
- Τα κόμικς μπορεί να αποτελέσουν την κοινή έκφραση της ζωγραφικής και της λογοτεχνίας.

B1. [**Υπόδειξη**] Η θέση των υποστηρικτών των κόμικς σχετικά με το λεξιλόγιο των κόμικς και την επίδραση που αυτό ασκεί στα παιδιά:

- Το λεξιλόγιο δεν είναι φτωχό.
- Δεν υιοθετεί αυθαιρεσίες στη γραμματική και στο συντακτικό.
- Το ποσοστό ονοματοποιίας και άσχημων εκφράσεων είναι ελάχιστο.
- Όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν στην ομιλία τους ηχοποιήσεις και ονοματοποιίες, αυτό δε σημαίνει ότι δε γνωρίζουν τις λέξεις που αποδίδουν την έννοιά τους.
- Στα κόμικς υπάρχουν νέες λέξεις που ασκούν θετική επίδραση στο λεξιλόγιο των μικρών παιδιών, αφού το εμπλουτίζουν.

B2. Πλαγιότιτλος για την τέταρτη παράγραφο (Τα αποτελέσματα..... λογοτεχνικό βιβλίο) του κειμένου: *Θετικά τα χαρακτηριστικά του λεξιλογίου των κόμικς.*

Γ1.α. Σχηματισμός προτάσεων με τις λέξεις **χαρακτήρες, προοπτικής** με τη σημασία που έχουν στο κείμενο:

- Τα σπουδαία θεατρικά έργα διαμορφώνουν **χαρακτήρες** με διαχρονική παρουσία.

- Η **προοπτική** ενός καλλιτεχνικού έργου έχει συνάρτηση και με την απόσταση και τη θέση του παρατηρητή.

Γ1.β. Δημιουργία προτάσεων με τις λέξεις **χαρακτήρες, προοπτικής** με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο:

- Ο **χαρακτήρας** της εκδήλωσης ήταν πολιτικός.
- Οι **προοπτικές** για την ανάπτυξη της οικονομίας είναι θετικές.

Γ2.α. «... (Τα κόμικς) καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού»: Ο συγγραφέας επιλέγει την ενεργητική σύνταξη, γιατί θέλει να τονίσει το ποιος ενεργεί, δηλαδή το υποκείμενο της πρότασης που εδώ είναι τα κόμικς.

Γ2.β. Μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική:

Κάθε μορφή φασισμού καταδικάζεται από τα κόμικς.

Με την παθητική σύνταξη δίνεται έμφαση στην ενέργεια που δηλώνει το ρήμα καταδικάζεται, δηλαδή στην καταδίκη του φασισμού.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

Προβάλλοντας τα θετικά στοιχεία των κόμικς, οι υποστηρικτές τους ισχυρίζονται ότι αυτά αρθρώνουν έναν κριτικό λόγο για την ίδια την κοινωνία, εκφράζουν μηνύματα ανθρωπιστικά, αποδεδειγμένα από ρατσιστικές **προκαταλήψεις** και αισθήματα υπεροχής απέναντι σε κάποιες ομάδες ανθρώπων ή τάσεις **επιβολής** σε λαούς του Τρίτου Κόσμου. Καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού, **στηλιτεύουν** τα απολυταρχικά καθεστώτα, αμφισβητούν τους φορείς εξουσίας. Καταπιάνονται με προβληματισμούς της εποχής και αποτελούν απάντηση στον αμερικάνικο καπιταλισμό και ιμπεριαλισμό που επιβλήθηκε στους χώρους της επικοινωνίας και της τέχνης. Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν εξάλλου ότι η βία, η εγκληματικότητα και η σεξουαλική διάσταση της βίας δεν παρουσιάζεται μόνο στα κόμικς, αλλά και στη λογοτεχνία, ακόμα και στη λογοτεχνία για παιδιά, ή σε μεγαλύτερο βαθμό στις περιγραφές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο». Τα κόμικς είναι ερεθίσματα του νου και της φαντασίας και η εικόνα τους δεν είναι ούτε απλή ούτε ευκολοδιάβαστη. Συμπυκνώνει πληροφορίες που πρέπει να ερμηνευτούν. Οι χαρακτήρες που παρουσιάζονται στα κόμικς δεν είναι πάντα φανταστικά δημιουργήματα, αλλά συχνά πραγματικοί εκφραστές συγκεκριμένων ηθικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αξιών. Έτσι επέρχεται ένα είδος «κάθαρσης» του αναγνώστη, καθώς αυτός ταυτίζεται με τον ήρωα των κόμικς. Οι ήρωες, τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, δεν είναι τυποποιημένοι, συμβατικοί, έχουν ο καθένας τους τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που τους κάνουν ξεχωριστούς. Κάποτε η προσωπικότητά τους είναι δανεισμένη από υπαρκτά πρόσωπα. Συχνά συναντάμε την ανθρώπινη εκδοχή του ρομαντικού ήρωα με αξίες, αρχές και πολιτική συνείδηση, που πιστεύει στη φιλία, τρέφει σεβασμό στις γυναίκες και γενικά λειτουργεί ως θετικό πρόσωπο.

Επιπλέον, τα κόμικς περιέχουν εικαστική ευαισθησία, καθώς η αισθητική τους παρουσίαση είναι ιδιαίτερα επιμελημένη, από το εξώφυλλο ως την τελευταία λεπτομέρεια και τη σχεδιαστική ακρίβεια. Περιέχουν εικαστικές λύσεις π.χ. την αίσθηση της απόστασης και της προοπτικής. Εικαστικά **κινήματα** μοντέρνας τέχνης, με χαρακτηριστική περίπτωση την Pop Art¹, **έχουν εντάξει** τα κόμικς στη θεματική τους (Λιχνεστάιν, Γουόρχολ, κ.ά.).

¹ Pop Art: καλλιτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε αρχικά στη Μεγάλη Βρετανία και αργότερα στην Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Η Pop Art προβάλλει κατά κύριο λόγο σύμβολα του

Τα αποτελέσματα ερευνών εξάλλου δείχνουν πως το λεξιλόγιο των εικονογραφημένων ούτε φτωχό είναι ούτε καθηλωμένο σε μια αυθαίρετη γραμματική κι ένα αιρετικό συντακτικό. Στα περισσότερα κόμικς, οι ονοματοποιίες και οι άσχημες εκφράσεις κατέχουν ένα απειροελάχιστο ποσοστό του συνολικού λόγου. Μάλιστα έχει διαπιστωθεί ότι συχνά τα παιδιά χρησιμοποιούν, όταν μιλούν, ηχοποιήσεις ή ονοματοποιίες, όπως μπαμ, κρατς, σνιφ, αούχ, κ.ά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν γνωρίζουν τις λέξεις «σύγκρουση», «γδούπος», «λυγμός», «πόνος», «θλίψη», «πυροβολισμός», «κλάμα», κ.ά. Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση, καθώς παρουσιάζουν νέες λέξεις εμπλουτίζοντας έτσι το λεξιλόγιο των παιδιών. Τα κόμικς μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα που ενώνει τη ζωγραφική με τη λογοτεχνία, αλλά και το εύκολο και ευχάριστο ανάγνωσμα με το καλό λογοτεχνικό βιβλίο.

Στ. Γρόσδος, Η διδακτική της λογοτεχνίας - Comic(ο)παιχνίδια. Στο: *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, τεύχος 71, Σεπτ-Οκτ. 2011, 180-181(διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Γιατί, σύμφωνα με το κείμενο, ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο»; Πώς ενεργοποιείται ο αναγνώστης; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Πώς αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος (Επιπλέον... Γουόρχολ, κ.ά.) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

καταναλωτισμού, απλά αντικείμενα που άτομα περιορισμένης αντίληψης περί τέχνης τα θεωρούσαν στόχο ζωής. Μια από τις σημαντικότερες ίσως επιδράσεις της ήταν το γεγονός πως περιορίσε τη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες της εμπορικής και υψηλής τέχνης. Στην Αμερική, εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Οι καλλιτέχνες Άντι Γουόρχολ και Ρόι Λίχτενσταϊν δίνουν τη μεγαλύτερη ώθηση στην Pop Art.

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1.α. Να γράψετε μία συνώνυμη (σημασιολογικά ισοδύναμη) λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **προκαταλήψεις, επιβολής, στηλιτεύουν, κινήματα, έχουν εντάξει.**

(μονάδες 5)

Γ1.β. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο, το χρόνο κ.λπ.).

(μονάδες 5)

Γ2.α. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία περίπτωση χρήσης ασύνδετου σχήματος.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Για ποιους λόγους χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος το ασύνδετο σχήμα στο παράδειγμα που εντοπίσατε;

(μονάδες 3)

ΘΕΜΑ 16402

[Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους]

A. Περίληψη [**Υπόδειξη**] Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν ότι:

- Τα κόμικς στηρίζουν τον ανθρωπισμό, απορρίπτουν τον ρατσισμό και την εκμετάλλευση των αδύναμων ανθρώπων.
- Καταδικάζουν όλα τα αντιδημοκρατικά καθεστώτα.
- Προσπαθούν να αντιδράσουν στην επιβολή ελέγχου στην επικοινωνία και στην τέχνη.
- Υπάρχει βία στα κόμικς, αλλά υπάρχει και στη λογοτεχνία και πολύ περισσότερο στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
- Πολλοί ήρωες των κόμικς αντιπροσωπεύουν πραγματικούς χαρακτήρες και έχουν προσωπικότητα που διακρίνεται για τα θετικά χαρακτηριστικά της. Πολλοί καθημερινοί άνθρωποι ταυτίζονται με την προσωπικότητα των ηρώων των κόμικς και αισθάνονται έτοιμοι να έχουν ίδια συμπεριφορά.
- Στα κόμικς παρατηρείται πολύ προσεγμένη αισθητική.
- Το λεξιλόγιο των κόμικς όχι μόνο δεν έχει έλλειψη φροντίδας, αλλά βελτιώνει και το λεξιλόγιο των παιδιών.
- Τα κόμικς μπορεί να αποτελέσουν την κοινή έκφραση της ζωγραφικής και της λογοτεχνίας.

B1. [**Υπόδειξη**] Ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο»: Πώς ενεργοποιείται ο αναγνώστης;

- Τα κόμικς ερεθίζουν το νου και τη φαντασία του αναγνώστη.
- Η εικόνα των κόμικς δεν απλή ούτε ευκολοδιάβαστη, γιατί εμπεριέχει πολλές πληροφορίες οι οποίες πρέπει ο αναγνώστης να ερμηνεύσει.
- Οι χαρακτήρες που παρουσιάζονται στα κόμικς δεν είναι πάντοτε φανταστικοί.
- Οι χαρακτήρες των κόμικς είναι πολλές φορές αληθινοί και εκφράζουν συγκεκριμένες αξίες: ηθικές, κοινωνικές, ιδεολογικές.
- Με αυτούς τους χαρακτήρες, όταν ταυτιστεί ο αναγνώστης, μπορεί να ενεργοποιηθεί.

B2.α. Τρόπος ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου (Επιπλέον... Γουόρχολ, κ.ά.) του κειμένου:

Η τρίτη παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της διευκρίνισης.

B2.β. Στην αρχή της παραγράφου θέτει μία γενική θέση, *εικαστική εναισθησία*, και στη συνέχεια δίνει λεπτομέρειες που την επεξηγούν. Ακολουθεί άλλη μία γενική θέση, *εικαστικές λύσεις*, που την επεξηγεί με δύο συγκεκριμένα στοιχεία, ενώ το ίδιο κάνει και με τη γενική έννοια *εικαστικά κινήματα*.

Γ1.α. Συνώνυμα

- **προκαταλήψεις:** προδιαθέσεις
- **επιβολής:** εξαναγκασμού
- **στηλιτεύουν:** κατακρίνουν
- **κινήματα:** ομαδικές ενέργειες
- **έχουν εντάξει:** έχουν ενσωματώσει

Γ1.β. Προτάσεις

- Η **προδιάθεσή** του δεν τον άφηνε να δει πόσο ανόητα ενεργούσε.
- Σε χώρες του τρίτου κόσμου υπάρχει **εξαναγκασμός** των παιδιών για παράνομη εργασία.
- Όλοι **κατακρίνουν** τους διεφθαρμένους υπαλλήλους.
- Πολλές καλλιτεχνικές δραστηριότητες καταλήγουν σε **ομαδική ενέργεια**.
- Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης **έχουν ενσωματώσει** στο εθνικό τους δίκαιο τις αποφάσεις των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.

Γ2.α. Ασύνδετο σχήμα:

... Τις λέξεις «σύγκρουση», «γδούπος», «λυγμός», «πόνος», «θλίψη», «πυροβολισμός», «κλάμα».

Γ2.β. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί το ασύνδετο σχήμα στο παραπάνω παράδειγμα, για να δώσει *γοργότητα* και *ζωηρότητα* στην παράθεση των απόψεών του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Το μέλλον της εργασίας]

Η επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας, που διαδέχτηκε τη βιομηχανική επανάσταση, επέφερε ρηξικέλευθες¹ αλλαγές στο είδος και στη σύνθεση των επαγγελμάτων. Ο ανειδίκευτος βιομηχανικός εργάτης, που αποτελούσε και τη μεγάλη μάζα της εργατικής τάξης μέχρι τα μέσα του αιώνα μας, βαίνει ραγδαία προς εξαφάνιση. Έχει ήδη εκτοπιστεί από τη σύγχρονη τεχνολογία ή έχει αντικατασταθεί από τεχνίτες ή χειριστές ηλεκτρονικών υπολογιστών και αυτοματισμού. Μετά τη μεγάλη συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, της γεωργίας, μειώνεται ραγδαία και ο δευτερογενής τομέας και ειδικά η βιομηχανία. Αλλά και ο αριθμός των υπαλλήλων γραφείου, που αυξανόταν τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, σήμερα μειώνεται, ιδίως μάλιστα αν το μοναδικό τους προσόν είναι το απολυτήριο λυκείου.

Η πληροφορική αναδεικνύεται πλέον ως το κυρίαρχο όχημα που οδηγεί στο μέλλον, αφού πολυποίκιλες εφαρμογές της αντικαθιστούν εργατικό και υπαλληλικό προσωπικό. **Οδεύουμε** προς την εποχή στην οποία όσοι δε γνωρίζουν τουλάχιστον να χειρίζονται υπολογιστές θα θεωρούνται περίπου ως αναλφάβητοι. Οι εξελίξεις αυτές βρίσκονται στο επίκεντρο συζητήσεων που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, τη μείωση της σημασίας του κράτους-έθνους και τη **συρρίκνωση** των θέσεων εργασίας. Οι ίδιες εξελίξεις, όπως υποστηρίζουν οι πλέον απαισιόδοξοι αναλυτές, **προδικάζουν** τη διατήρηση και διεύρυνση των σημερινών υψηλών ποσοστών ανεργίας που συνοδεύονται από εγκληματικότητα, βία και κοινωνικό αποκλεισμό.

Αν και το ζήτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό και αρκούντως προκλητικό, η υπόθεση του έργου του «Τέλους της εργασίας», όπως την περιγράφει ο Τζέρεμι Ρίφκιν, ξεφεύγει από τα όρια της παρούσας εργασίας. Σε γενικές γραμμές εκτιμούμε ότι η ανθρώπινη εργασία **εξαλείφεται** συστηματικά από ορισμένες πλευρές της παραγωγικής διαδικασίας, ενώ σε άλλες μετεξελισσεται και υποκαθίσταται από άτομα με υψηλότερη τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.

Στο σύνολό της, πάντως, η απασχόληση πολύ δύσκολα μπορεί να διατηρηθεί σε επίπεδα αντίστοιχα της αύξησης του πληθυσμού, εφόσον διατηρηθούν τα ισχύοντα εβδομαδιαία ωράρια εργασίας. Γι' αυτό και η μείωση του συνολικού χρόνου εργασίας αποτελεί ένα ορατό βήμα στο μέλλον, με την προϋπόθεση βέβαια ότι η εφαρμογή της

¹ ρηξικέλευθος: αυτός που με τόλμη επιχειρεί κάτι νέο, ανοίγει ένα νέο δρόμο

θα αρχίσει από τις πλέον ισχυρές και περισσότερο ανταγωνιστικές οικονομίες, όπως αυτή των ΗΠΑ.

Γεγονός είναι ότι ο ρυθμός της τεχνολογικής αλλαγής σήμερα είναι πολύ γοργός. Αν στις αρχές του αιώνα ένα επάγγελμα ή μια ειδικότητα διαρκούσαν μια ολόκληρη ζωή, σήμερα αυτό είναι αδύνατο, αφού η τεχνολογία με την οποία συνδέονται ανανεώνεται κάθε 10-15 χρόνια. Σύμφωνα με υπολογισμούς που παρατίθενται σε επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα σε δέκα χρόνια από σήμερα, το 80% του τεχνολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται τώρα **θα έχει ήδη απαρχαιωθεί**, με συνέπεια, αν δεν υπάρξει εκ νέου εκπαίδευση, το 80% των εργαζομένων να διαθέτει ξεπερασμένες επαγγελματικές γνώσεις. Από τώρα μάλιστα είναι δύσκολο να βρεθούν εργαζόμενοι με ικανοποιητικά προσόντα και επαρκή ειδίκευση.

Επομένως, οι εργαζόμενοι που θα ανανεώνουν συνεχώς τις γνώσεις που διαθέτουν έχουν τις μεγαλύτερες προοπτικές απασχόλησης και υψηλών εισοδημάτων. Η γνώση ξένων γλωσσών και ειδικότερα της αγγλικής αποτελεί οπλοστάσιο για τον εργαζόμενο του μέλλοντος, εκτός από τη δεδομένη υποχρεωτική εξοικείωσή του με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Εξαιτίας των ταχύτατων εξελίξεων της τεχνολογίας και της οικονομίας, οι νέοι εργαζόμενοι θα πρέπει, επίσης, να μπορούν να συνδυάζουν την ευρύτητα των γνώσεων με την εξειδίκευση.

Θ. Κατσανέβας (2002). *Επαγγέλματα του μέλλοντος και του παρελθόντος. Προοπτικές επαγγελμάτων στην Ελλάδα και στις δεκατριές περιφέρειές της και επαγγελματικός προσανατολισμός*. Αθήνα: Πατάκης, 75-77 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποιες είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, οι επιπτώσεις από την επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας στον τομέα της εργασίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.a. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος (Η επανάσταση...το απολυτήριο λυκείου) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, με συνώνυμες ή σημασιολογικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα: **οδεύουμε, συρρίκνωση, προδικάζουν, εξαλείφεται, θα έχει απαρχαιωθεί.**

(μονάδες 10)

Γ2.α. «**Η επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας, που διαδέχτηκε τη βιομηχανική επανάσταση, επέφερε ρηξικέλευθες αλλαγές στο είδος και στη σύνθεση των επαγγελμάτων**»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε την ονοματική αναφορική πρόταση και με βάση τις πληροφορίες που περιέχει η πρόταση σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο να την χαρακτηρίσετε ως προσδιοριστική ή ως παραθετική.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

[Το μέλλον της εργασίας]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Η τεράστια εξέλιξη της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας δημιουργεί νέα και καταργεί παλαιά επαγγέλματα.
- Χάνεται ο ανειδίκευτος εργάτης και στη θέση του εμφανίζονται ειδικευμένοι χειριστές των νέων τεχνολογιών.
- Περιορίζεται η απασχόληση στη γεωργία, τη βιομηχανία.
- Το απολυτήριο του λυκείου χάνει σιγά-σιγά την αξία του.
- Η πληροφορική κυριαρχεί και έχει άμεση σχέση με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, και τη διατήρηση του μεγάλου αριθμού ανέργων.
- Σε διάφορους τομείς της παραγωγής η ανθρώπινη εργασία περιορίζεται και περνάει στα χέρια ανθρώπων με υψηλή εκπαίδευση.
- Η διατήρηση των θέσεων εργασίας απαιτεί μείωση του χρόνου εργασίας.
- Η διά βίου εργασία τελειώνει. Για να μπορεί κάποιος να εργάζεται πρέπει να έχει διαρκή επιμόρφωση.
- Υποχρεωτική η γνώση της πληροφορικής και ξένων γλωσσών, ιδίως της αγγλικής. Οι νέοι εργαζόμενοι χρειάζονται εξειδίκευση και ευρύ πεδίο γνώσεων.

B1. Οι επιπτώσεις από την επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας στον τομέα της εργασίας: [Υπόδειξη]

- Οδηγείται προς εξαφάνιση ο ανειδίκευτος βιομηχανικός εργάτης.
- Τη θέση του ανειδίκευτου παίρνει ο τεχνίτης ή ο χειριστής των νέων μέσων της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Περιορίζονται οι θέσεις εργασίας στη γεωργία, τη βιομηχανία. Το ίδιο ισχύει και για τους αποφοίτους λυκείου.
- Η πληροφορική μειώνει τις θέσεις εργατών και υπαλλήλων και σύμφωνα με κάποιους αναλυτές διατηρεί και διευρύνει τα ποσοστά ανεργίας.
- Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν να βρεθούν εκτός εργασίας, αν δεν έχουν διαρκή επιμόρφωση.
- Η διαρκής ανανέωση γνώσεων διευκολύνει την εύρεση εργασίας και την εξασφάλιση υψηλών αμοιβών.

B2. α. Τρόπος ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου (Η επανάσταση ... το απολυτήριο λυκείου) του κειμένου:

Η πρώτη παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Στην αρχή με τη μέθοδο αιτίου – αποτελέσματος και στη συνέχεια με τη μέθοδο της διευκρίνισης.

B2. β. Ο συγγραφέας στη θεματική πρόταση θέτει την άποψη ότι η επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας αλλάζει τα επαγγέλματα. Θεωρώντας αυτό ως αίτιο αναφέρει ως αποτέλεσμα τις συνέπειες για τον ανειδίκευτο εργάτη και την ανάγκη δημιουργίας ειδικευμένου προσωπικού. Στη συνέχεια διευκρινίζει και δηλώνει συγκεκριμένα τους τομείς που αφορούν οι αλλαγές και είναι η γεωργία, η βιομηχανία και οι απόφοιτοι λυκείου.

Γ1. Συνώνυμα

- **οδεύουμε:** προχωρούμε
- **συρρίκνωση:** ελάττωση
- **προδικάζουν:** προεξοφλούν
- **εξαλείφεται:** εξαφανίζεται
- **θα έχει απαρχαιωθεί:** θα έχει ξεπεραστεί

Γ2.α. Χαρακτηρισμός αναφορικής πρότασης:

«Η επανάσταση της πληροφορικής και της υψηλής τεχνολογίας, που διαδέχτηκε τη βιομηχανική επανάσταση, επέφερε ρηξικέλευθες αλλαγές στο είδος και στη σύνθεση των επαγγελμαμάτων»:

Η αναφορική πρόταση «που διαδέχτηκε τη βιομηχανική επανάσταση» είναι ονοματική **παραθετική**.

Γ2.β. Η αναφορική πρόταση «που διαδέχτηκε τη βιομηχανική επανάσταση» είναι ονοματική **παραθετική**, γιατί χωρίζεται με κόμμα από την πρόταση που προσδιορίζει, δεν αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της πρότασης που προσδιορίζει και μπορεί να διαβαστεί χωριστά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Μόνιμη εργασία τέλος!

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο **εργασιακό τοπίο** τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό **υπόβαθρο γνώσεων** θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις **νέες τεχνολογίες**, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Άλλο ένα παράδοξο αφορά την επέκταση των νέων μορφών απασχόλησης, όπως η **τηλεργασία**. Αν και διατηρεί τα πλεονεκτήματά της, χρειάζονται δηλαδή μικρότερα γραφεία, άρα και λιγότερα κτίρια, μειώνονται οι μετακινήσεις με το αυτοκίνητο και τα έξοδα για βενζίνη, αυξάνει ωστόσο το κόστος για τη συντήρηση και την αναβάθμιση των δικτύων, καθώς και η ανάγκη για προσωπικό **υψηλής εξειδίκευσης**. Επίσης, τίθεται υπό αμφισβήτηση η εκτίμηση ότι με τη χρήση της τεχνολογίας θα άλλαζε η ζωή των εργαζομένων, ειδικά όσων ήταν παντρεμένοι και είχαν παιδιά, αφού θα εργάζονταν στο σπίτι τους. Τελικά αποδείχτηκε ότι το σύστημα αυτό δεν είναι λειτουργικό, όταν χρειάζεται να γίνουν ξαφνικές αλλαγές στην παραγωγή και οι εργαζόμενοι δυσανασχετούν από την έλλειψη συναδελφικής

συναναστροφής και «συγκατοίκησης». Μάλιστα, ορισμένες επιχειρήσεις που επανέφεραν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά στη δουλειά είδαν την απόδοσή τους να ανεβαίνει.

Πάντως, η αυτοματοποίηση της δουλειάς αλλάζει γοργά το τοπίο της κάθε εργασίας εσωτερικά. Παραδείγματος χάριν, με την εγκατάσταση των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ΑΤΜ) μειώνονται οι απαιτήσεις σε υπαλλήλους που θα κάθονται πίσω από το ταμείο και αυξάνονται οι ανάγκες για όσους θα θέτουν σε λειτουργία και θα συντηρούν τα νέα συστήματα. Οι αλλαγές αυτές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας, γιατί, όταν χάνονται θέσεις εργασίας από το λεγόμενο «front desk»¹, θα πρέπει να ενισχυθούν οι τομείς που έχουν σχέση με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών. Διαφορετικά, θα αυξηθούν οι εισαγωγές από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία στις χώρες εξαγωγής, αλλά να αυξάνεται στις χώρες εισαγωγής τεχνολογίας.

Δ. Κρουστάλλη, εφημ. *Το Βήμα*, 6.2.2000 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποιες είναι, σύμφωνα με το κείμενο, οι επιδράσεις της αυτοματοποίησης στο χώρο της εργασίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος (Τα τελευταία χρόνια,...στην επιχείρηση) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου με την έντονη γραφή: **εργασιακό τοπίο, υπόβαθρο γνώσεων, νέες**

¹ front desk: γραμματεία, υποδοχή.

τεχνολογίες, τηλεργασία, υψηλής εξειδίκευσης. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης/φράσης.

(μονάδες 10)

Γ2.α.«Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης...»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε την ονοματική αναφορική πρόταση και να την χαρακτηρίσετε ως προσδιοριστική ή ως παραθετική με βάση τις πληροφορίες που περιέχει η πρόταση σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(Μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 3)

[Μόνιμη εργασία τέλος!]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Σύμφωνα με το κείμενο ο όρος «σταθερή εργασία» χάνεται και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να επιμορφώνονται διαρκώς.
- Στην Αμερική οι εργοδότες προσλαμβάνουν νέους, γιατί γνωρίζουν τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται εύκολα και αποδίδουν στη δουλειά.
- Αντίθετα οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, γύρω στα 50, έχουν εμπειρία, αλλά δεν επιθυμούν την επιμόρφωση.
- Μια νέα μορφή εργασίας είναι η τηλεργασία. Η εργασία από το σπίτι για άλλους λόγους περιορίζει τα έξοδα της επιχείρησης, ενώ για άλλους λόγους τα αυξάνει.
- Αμφισβητούνται, όμως, οι θετικές συνέπειες για τους εργαζόμενους και μερικές εταιρείες εγκαταλείπουν την τηλεργασία.
- Η αυτοματοποίηση των εργασιών, όπως η χρήση ATM, αφαιρεί θέσεις εργασίας.
- Οι χώρες που εισάγουν τεχνολογία κινδυνεύουν με αύξηση της ανεργίας.

B1. Οι επιδράσεις της αυτοματοποίησης στο χώρο της εργασίας:[Υπόδειξη]

- Η αυτοματοποίηση απαιτεί από τον εργαζόμενο διαρκή ενημέρωση για ό,τι νέο παρουσιάζεται σχετικά με την εργασία του.
- Πολλοί εργαζόμενοι θα αλλάξουν πολλά επαγγέλματα στη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.
- Δίνεται η δυνατότητα εργασίας από το σπίτι.
- Η αυτοματοποίηση αλλάζει τις εσωτερική μορφή της εργασίας, όπως δείχνει η χρήση των ATM στις τράπεζες που περιορίζει τις θέσεις εργασίας στον τομέα της υποδοχής.
- Για να περιοριστούν οι αρνητικές συνέπειες της αυτοματοποίησης πρέπει οι χώρες να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν νέες θέσεις στον τομέα της υποστήριξης της τεχνολογίας.

B2.α. Τρόπος ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου (Τα τελευταία χρόνια, ... στην επιχείρηση) του κειμένου:

Η δεύτερη παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Αναπτύσσεται με τη μέθοδο του παραδείγματος και της σύγκρισης και αντίθεσης.

B2.β. Στη θεματική περίοδο αναφέρει ότι από τις μελέτες που έγιναν στις ΗΠΑ για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας προέκυψαν

παράδοξα αποτελέσματα. Για να δηλώσει τα παράδοξα χρησιμοποιεί παράδειγμα που αφορά τα χαρακτηριστικά που λαμβάνονται υπόψη για την πρόσληψη εργαζομένων. Παρουσιάζοντας τα χαρακτηριστικά αντιπαραθέτει και συγκρίνει τα χαρακτηριστικά των νέων εργαζομένων με τα χαρακτηριστικά των εργαζομένων ώριμης ηλικίας.

Γ1. Προτάσεις:

- Οι νέοι νόμοι για το ωράριο των εργαζομένων διαμορφώνουν διαφορετικό **εργασιακό τοπίο**.
- Η πολύπλευρη πνευματική καλλιέργεια δημιουργεί πολύ αξιόλογο **υπόβαθρο γνώσεων**.
- Η γνώση των **νέων τεχνολογιών** αποτελεί αποφασιστικό βήμα για καλή επαγγελματική σταδιοδρομία.
- Η **τηλεργασία** δε δικαίωσε απόλυτα αυτούς που την εμπιστεύτηκαν.
- Στις βιομηχανίες αεροναυπηγικής εργάζονται άτομα **υψηλής εξειδίκευσης**.

Γ2.α. Χαρακτηρισμός αναφορικής πρότασης:

«Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης...». Η αναφορική πρόταση «που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών» είναι ονοματική **προσδιοριστική**.

Γ2.β. Η αναφορική πρόταση «που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών» είναι ονοματική **προσδιοριστική**, γιατί αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της λέξης *εργαζόμενοι* που προσδιορίζει, διαβάζονται μαζί και δε χωρίζεται με κόμμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Μόνιμη εργασία τέλος!

«**Μόνιμη** δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν **εξειδικευμένες** γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να **προσλαμβάνουν** άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα **δεκτικοί** στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Άλλο ένα παράδοξο αφορά την **επέκταση** των νέων μορφών απασχόλησης, όπως η τηλεργασία. Αν και διατηρεί τα πλεονεκτήματά της, χρειάζονται δηλαδή μικρότερα γραφεία, άρα και λιγότερα κτίρια, μειώνονται οι μετακινήσεις με το αυτοκίνητο και τα έξοδα για βενζίνη, αυξάνει ωστόσο το κόστος για τη συντήρηση και την αναβάθμιση των δικτύων, καθώς και η ανάγκη για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης. Επίσης, τίθεται υπό αμφισβήτηση η εκτίμηση ότι με τη χρήση της τεχνολογίας θα άλλαζε η ζωή των εργαζομένων, ειδικά όσων ήταν παντρεμένοι και είχαν παιδιά, αφού θα εργάζονταν στο σπίτι τους. Τελικά αποδείχτηκε ότι το σύστημα αυτό δεν είναι λειτουργικό, όταν χρειάζεται να γίνουν ξαφνικές αλλαγές στην παραγωγή και οι εργαζόμενοι δυσανασχετούν από την έλλειψη συναδελφικής

συναναστροφής και «συγκατοίκησης». Μάλιστα, ορισμένες επιχειρήσεις που επανέφεραν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά στη δουλειά είδαν την απόδοσή τους να ανεβαίνει.

Πάντως, η αυτοματοποίηση της δουλειάς αλλάζει γοργά το τοπίο της κάθε εργασίας εσωτερικά. Παραδείγματος χάριν, με την εγκατάσταση των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ΑΤΜ) μειώνονται οι απαιτήσεις σε υπαλλήλους που θα κάθονται πίσω από το ταμείο και αυξάνονται οι ανάγκες για όσους θα θέτουν σε λειτουργία και θα συντηρούν τα νέα συστήματα. Οι αλλαγές αυτές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας, γιατί, όταν χάνονται θέσεις εργασίας από το λεγόμενο «front desk»¹, θα πρέπει να ενισχυθούν οι τομείς που έχουν σχέση με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών. Διαφορετικά, θα αυξηθούν οι εισαγωγές από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία στις χώρες εξαγωγής, αλλά να αυξάνεται στις χώρες εισαγωγής τεχνολογίας.

Δ. Κρουστάλλη, εφημ. *Το Βήμα*, 6.2.2000 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με το κείμενο, τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή του συστήματος της τηλεργασίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο (60-80 λέξεων).

(μονάδες 10)

B2.a. Να διαιρέσετε την τελευταία παράγραφο (Πάντως,...τεχνολογίας) του κειμένου σε δύο παραγράφους.

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

¹ front desk: γραμματεία, υποδοχή.

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1.α. Να γράψετε μία αντώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή: μόνιμη, εξειδικευμένες, προσλαμβάνουν, δεκτικοί, επέκταση.**

(μονάδες 5)

Γ1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις αντώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το πρόσωπο, το χρόνο κ.λπ.).

(μονάδες 5)

Γ2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση εισαγωγικών:

1. Στην πρώτη παράγραφο (Μόνιμη... κλάδου απασχόλησης) του κειμένου: **«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία».**

(μονάδες 2)

2. Στην τρίτη παράγραφο (Άλλο ένα... να ανεβαίνει) του κειμένου: **«συγκατοίκησης».**

(μονάδες 3)

[Μόνιμη εργασία τέλος!]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Σύμφωνα με το κείμενο ο όρος «σταθερή εργασία» χάνεται και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να επιμορφώνονται διαρκώς.
- Στην Αμερική οι εργοδότες προσλαμβάνουν νέους, γιατί γνωρίζουν τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται εύκολα και αποδίδουν στη δουλειά.
- Αντίθετα οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, γύρω στα 50, έχουν εμπειρία, αλλά δεν επιθυμούν την επιμόρφωση.
- Μια νέα μορφή εργασίας είναι η τηλεργασία. Η εργασία από το σπίτι για άλλους λόγους περιορίζει τα έξοδα της επιχείρησης, ενώ για άλλους λόγους τα αυξάνει.
- Αμφισβητούνται, όμως, οι θετικές συνέπειες για τους εργαζόμενους και μερικές εταιρείες εγκαταλείπουν την τηλεργασία.
- Η αυτοματοποίηση των εργασιών, όπως η χρήση ΑΤΜ, αφαιρεί θέσεις εργασίας.
- Οι χώρες που εισάγουν τεχνολογία κινδυνεύουν με αύξηση της ανεργίας.

B1. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή του συστήματος της τηλεργασίας: [Υπόδειξη]

Πλεονεκτήματα:

- Χρειάζεται μικρότερη κτιριακή υποδομή.
- Είναι λιγότερα τα έξοδα για τις μετακινήσεις του προσωπικού.

Μειονεκτήματα:

- Κοστίζει περισσότερο η συντήρηση και η αναβάθμιση των δικτύων που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία της επιχείρησης.
- Χρειάζεται προσωπικό με υψηλή εξειδίκευση, που κοστίζει περισσότερο και δεν είναι εύκολο να βρεθεί.
- Αμφισβητείται η εκτίμηση ότι θα βελτιώνει τη ζωή των εργαζομένων, ιδιαίτερα των παντρεμένων.
- Δεν εξυπηρετεί, όταν πρέπει να γίνουν ξαφνικές αλλαγές στην παραγωγή.
- Οι εργαζόμενοι παραπονούνται, γιατί τους λείπει η συναναστροφή με συναδέλφους.

B2.α. Να διαιρέσετε την τελευταία παράγραφο (Πάντως,...τεχνολογίας) του κειμένου σε δύο παραγράφους:

1^η παράγραφος: Πάντως, ... νέα συστήματα.

2^η παράγραφος: Οι αλλαγές ... τεχνολογίας.

B2.β. Στην πρώτη παράγραφο τονίζεται η αλλαγή που φέρνει στην εργασία η αυτοματοποίηση, όπως η χρήση των ΑΤΜ. Στη δεύτερη παράγραφο παρουσιάζονται οι επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας από την αυτοματοποίηση.

Γ1.α. Αντώνυμα

- **μόνιμη:** προσωρινή
- **εξειδικευμένες:** γενικές
- **προσλαμβάνουν:** απολύουν
- **δεκτικοί:** αρνητικοί
- **επέκταση:** περιορισμός

Γ1.β. Προτάσεις:

- Οι **προσωρινές** λύσεις πολλές φορές δημιουργούν προβλήματα.
- Οι πτυχιούχοι των πανεπιστημίων, μόλις τελειώνουν, έχουν συνήθως **γενικές** γνώσεις.
- Σε περιόδους οικονομικής κρίσης οι επιχειρήσεις **απολύουν** τους λιγότερο απαραίτητους εργαζόμενους.
- Πολλοί νέοι είναι **αρνητικοί** στην επιθυμία των γονέων τους για σπουδές.
- Η ευρωπαϊκή επιτροπή επιβάλλει **περιορισμούς** στη γεωργική παραγωγή.

Γ2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση εισαγωγικών:

1. Στην πρώτη παράγραφο (Μόνιμη... κλάδου απασχόλησης) του κειμένου:

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία»:

Η φράση μέσα στα εισαγωγικά μεταφέρεται αυτούσια, για να τονιστεί η σημασία της και να μη χαθεί το ακριβές νόημά της.

2. Στην τρίτη παράγραφο (Άλλο ένα... να ανεβαίνει) του κειμένου:

«συγκατοίκησης»: Τα εισαγωγικά δηλώνουν ότι η λέξη που είναι μέσα σε αυτά χρησιμοποιείται με μεταφορική σημασία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Μόνιμη εργασία τέλος!

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν **εξειδικευμένες γνώσεις** αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής **επένδυσης**», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Άλλο ένα παράδοξο αφορά την επέκταση των νέων μορφών απασχόλησης, όπως η τηλεργασία. Αν και διατηρεί τα πλεονεκτήματά της, χρειάζονται δηλαδή μικρότερα γραφεία, άρα και λιγότερα κτίρια, μειώνονται οι μετακινήσεις με το αυτοκίνητο και τα έξοδα για βενζίνη, αυξάνει ωστόσο το κόστος για τη συντήρηση και την αναβάθμιση των δικτύων, καθώς και η ανάγκη για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης. Επίσης, τίθεται υπό αμφισβήτηση η εκτίμηση ότι με τη χρήση της τεχνολογίας θα άλλαζε η ζωή των εργαζομένων, ειδικά όσων ήταν παντρεμένοι και είχαν παιδιά, αφού θα εργάζονταν στο σπίτι τους. Τελικά αποδείχτηκε ότι το σύστημα αυτό δεν είναι λειτουργικό, όταν χρειάζεται να γίνουν ξαφνικές αλλαγές στην **παραγωγή** και οι εργαζόμενοι δυσανασχετούν από την έλλειψη συναδελφικής

συναναστροφής και «συγκατοίκησης». Μάλιστα, ορισμένες επιχειρήσεις που επανέφεραν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά στη δουλειά είδαν την απόδοσή τους να ανεβαίνει.

Πάντως, η **αυτοματοποίηση της δουλειάς** αλλάζει γοργά το τοπίο της κάθε εργασίας εσωτερικά. Παραδείγματος χάριν, με την εγκατάσταση των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ΑΤΜ) μειώνονται οι απαιτήσεις σε υπαλλήλους που θα κάθονται πίσω από το ταμείο και αυξάνονται οι ανάγκες για όσους θα θέτουν σε λειτουργία και θα συντηρούν τα νέα συστήματα. Οι αλλαγές αυτές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας, γιατί, όταν χάνονται **θέσεις εργασίας** από το λεγόμενο «front desk»¹, θα πρέπει να ενισχυθούν οι τομείς που έχουν σχέση με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών. Διαφορετικά, θα αυξηθούν οι εισαγωγές από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία στις χώρες εξαγωγής, αλλά να αυξάνεται στις χώρες εισαγωγής τεχνολογίας.

Δ. Κρουστάλλη, εφημ. *Το Βήμα*, 6.2.2000 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποιο παράδειγμα αποδεικνύει η αρθρογράφος το παράδοξο των επιπτώσεων από τη συχνή αλλαγή εργασίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Άλλο ένα παράδοξο...να ανεβαίνει) του κειμένου;

(μονάδες 3)

B2.β. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στη δεύτερη παράγραφο (Τα τελευταία χρόνια,...στην επιχείρηση) και την τρίτη παράγραφο (Άλλο ένα παράδοξο...να ανεβαίνει) του κειμένου;

(μονάδες 2)

Γ. (Μονάδες 15)

¹ front desk: γραμματεία, υποδοχή.

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**: **εξειδικευμένες γνώσεις, επένδυσης, παραγωγή, αυτοματοποίηση της δουλειάς, θέσεις εργασίας**. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης/φράσης.

(μονάδες 10)

Γ2.α.«**Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα**»: Στο παραπάνω απόσπασμα ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί μια αναφορική ονοματική πρόταση. Να την εντοπίσετε και να την χαρακτηρίσετε είτε ως ονοματική προσδιοριστική είτε ως ονοματική παραθετική, ανάλογα με τις πληροφορίες που αυτή περιέχει σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

[Μόνιμη εργασία τέλος!]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Σύμφωνα με το κείμενο ο όρος «σταθερή εργασία» χάνεται και οι εργαζόμενοι θα πρέπει να επιμορφώνονται διαρκώς.
- Στην Αμερική οι εργοδότες προσλαμβάνουν νέους, γιατί γνωρίζουν τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται εύκολα και αποδίδουν στη δουλειά.
- Αντίθετα οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, γύρω στα 50, έχουν εμπειρία, αλλά δεν επιθυμούν την επιμόρφωση.
- Μια νέα μορφή εργασίας είναι η τηλεργασία. Η εργασία από το σπίτι για άλλους λόγους περιορίζει τα έξοδα της επιχείρησης, ενώ για άλλους λόγους τα αυξάνει.
- Αμφισβητούνται, όμως, οι θετικές συνέπειες για τους εργαζόμενους και μερικές εταιρείες εγκαταλείπουν την τηλεργασία.
- Η αυτοματοποίηση των εργασιών, όπως η χρήση ΑΤΜ, αφαιρεί θέσεις εργασίας.
- Οι χώρες που εισάγουν τεχνολογία κινδυνεύουν με αύξηση της ανεργίας.

B1.[Υπόδειξη] Η αρθρογράφος αποδεικνύει το παράδοξο των επιπτώσεων από τη συχνή αλλαγή εργασίας με το εξής παράδειγμα:

Η αρθρογράφος συγκρίνει τους νέους εργαζόμενους με τους εργαζόμενους ώριμης ηλικίας και αναφέρει:

- Οι εργοδότες προσλαμβάνουν νέους εργαζόμενους, γιατί είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες.
- Εκπαιδεύονται εύκολα.
- Αποδίδουν στη δουλειά προς όφελος του εργοδότη.
- Προσαρμόζονται γρήγορα στις απαιτήσεις της επιχείρησης, αλλά αποχωρούν από αυτήν πιο εύκολα.

Αντίθετα:

- Οι εργαζόμενοι ώριμης ηλικίας δεν εγκαταλείπουν εύκολα την εργασία τους.
- Δε δέχονται εύκολα να επιμορφώνονται και να βελτιώνουν τα προσόντα τους.
- Είναι πιο έμπειροι και αφοσιώνονται στην επιχείρηση.

B2.α. Τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου (Άλλο ένα παράδοξο...να ανεβαίνει) του κειμένου:

Τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου είναι:

Θεματική περίοδος: «Άλλο ένα παράδοξο ... η τηλεργασία».

Λεπτομέρειες / σχόλια: «Αν και διατηρεί ... και 'συγκατοίκησης'».
Κατακλείδα: «Μάλιστα, ... να ανεβαίνει».

B2.β. Η συνοχή ανάμεσα στη δεύτερη παράγραφο (Τα τελευταία χρόνια,...στην επιχείρηση) και την τρίτη παράγραφο (Άλλο ένα παράδοξο...να ανεβαίνει) του κειμένου επιτυγχάνεται με τη χρήση της φράσης «άλλο ένα παράδοξο», με την οποία προσθέτει ένα ακόμη στοιχείο στην αποδεικτική διαδικασία που άρχισε στη δεύτερη παράγραφο.

Γ1. Προτάσεις:

- Σε όλα τα ερευνητικά κέντρα εργάζονται επιστήμονες με **εξειδικευμένες γνώσεις.**
- Οι πανεπιστημιακές σπουδές αποτελούν **επένδυση** για καλή εργασιακή σταδιοδρομία.
- Στις επιχειρήσεις υπάρχει ειδικό τμήμα που είναι υπεύθυνο για την **παραγωγή.**
- Η **αυτοματοποίηση της δουλειάς** επιτρέπει την ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων.
- Η οικονομική πολιτική των κυβερνήσεων αποβλέπει στην αύξηση των **θέσεων εργασίας.**

Γ2.α. Χαρακτηρισμός αναφορικής πρότασης:

«Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα»:

Η αναφορική πρόταση «στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας» είναι ονοματική **παραθετική.**

Γ2.β. Η αναφορική πρόταση «στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας» είναι ονοματική **παραθετική,** γιατί δεν αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της φράσης «σε χώρες όπως οι ΗΠΑ» που προσδιορίζει, δε διαβάζονται μαζί και χωρίζεται με κόμμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η ανεργία οδηγεί σε απώλεια του εαυτού

Πώς αντιδρούν τα περισσότερα άτομα αν, από τη μια μέρα στην άλλη, βρεθούν χωρίς εργασία; Όταν μάλιστα, για λόγους εντελώς άσχετους με τις εργασιακές τους ικανότητες, η απόλυσή τους συνεπάγεται την είσοδό τους σε ένα μακροχρόνιο και αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας;

Η καλπάζουσα ανεργία στον τόπο μας, αλλά και στις περισσότερες «αναπτυγμένες» κοινωνίες, είναι το προϊόν της ολότελα ανορθολογικής επιλογής κατά τη δεκαετία του '70 να εναποθέσουμε το μέλλον των κοινωνιών μας στην άναρχη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των αγορών. Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τις εγχώριες αδυναμίες διπλασίασαν την ανεργία στην Ελλάδα. Μάλιστα, με δεδομένη την παρατεταμένη οικονομική ύφεση την επόμενη δεκαετία η **επέκταση** της μόνιμης ανεργίας σε ολοένα και ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού πρέπει να θεωρείται βέβαιη. Και η προοπτική μιας παρατεταμένης κατάστασης ανεργίας δεν απειλεί μόνο τους νέους κάτω των 25 ετών αλλά και τους άνω των 40 έως 60 ετών μεσήλικες, οι οποίοι, ενώ έχουν εργαστεί επί σειρά ετών, εν μια νυκτί βρίσκονται απολυμένοι, χωρίς καμιά δυνατότητα επανένταξης στον κόσμο της εργασίας.

Προφανώς, η πρώτη συνέπεια της απώλειας της εργασίας είναι η στέρηση μιας σταθερής πηγής εισοδημάτων απαραίτητων για την επιβίωση. Όμως, η παρατεταμένη κατάσταση ανεργίας έχει και άλλες δραματικές **επιπτώσεις** στην κοινωνική και ατομική ζωή των ανέργων. Επιπτώσεις που σε αρκετές περιπτώσεις είναι πολύ πιο **επώδυνες** και καταστροφικές από την έλλειψη χρημάτων. Το γεγονός αυτό, μολονότι **υποβαθμίζεται** ή και παραβλέπεται συστηματικά από τις αρμόδιες αρχές, εντούτοις επιβεβαιώνεται από πλήθος ερευνών από ειδικούς.

Ήδη, οι πρώτες σοβαρές μελέτες των ψυχολογικών επιπτώσεων της ανεργίας πραγματοποιήθηκαν το 1938 από τους Philip Eisenberg και Paul F. Lazarsfeld, οι οποίοι αναλύοντας τις αντιδράσεις των ανέργων αναγνώρισαν τρία τυπικά στάδια ή φάσεις. Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την απόρριψη και τη συστηματική άρνηση της νέας κατάστασης. Το άτομο δηλαδή αρνείται να αποδεχτεί ότι έχασε την εργασία του και ελπίζει ότι με κάποιο τρόπο θα επαναπροσληφθεί ή θα βρει άλλη καλύτερη εργασία. Ακολουθεί στη συνέχεια το στάδιο της απαισιοδοξίας και της ανησυχίας, καθώς ύστερα από αρκετές αποτυχημένες προσπάθειες εύρεσης εργασίας αρχίζει να συνειδητοποιεί τη δεινή κατάστασή του. Τότε, συνήθως έπειτα από εννιά

μήνες ανεργίας, εισέρχεται στο στάδιο της απελπισίας και της κατάθλιψης. Δε βλέπει πια καμία διέξοδο ή προοπτική λύσης στο πρόβλημά του.

Άλλωστε, μετέπειτα έρευνες κοινωνικών ψυχολόγων έδειξαν ότι κάθε άνθρωπος τείνει να δημιουργεί μια εικόνα του εαυτού του ανάλογα με τους κοινωνικούς ρόλους που έχει αποδεχτεί και στη βάση αυτών των ρόλων διαμορφώνει τη **σιγουριά** που απαιτείται για τη «σωστή» κοινωνική ένταξή του. Επομένως, η απώλεια εργασίας επηρεάζει αρνητικά και τις δύο αυτές συμπληρωματικές διαστάσεις της ζωής μας, τόσο τον «πραγματικό» κοινωνικό μας ρόλο όσο και την «υποκειμενική» αυτοεκτίμησή μας. Και ίσως γι' αυτό οι περισσότεροι ειδικοί επιμένουν ότι το πιο ουσιαστικό σύμπτωμα της απώλειας εργασίας δεν είναι τόσο η έλλειψη χρημάτων, όσο η απώλεια της αυτοεκτίμησης και του αυτοσεβασμού. Η εσωτερίκευση αυτής της κατάστασης οδηγεί κατά κανόνα σε ενοχικά και αυτοευνουχιστικά¹ αισθήματα, τα οποία όχι μόνο καταστρέφουν κάθε προσπάθεια εξόδου από την «προσωπική» κρίση, αλλά και εμποδίζουν την αναζήτηση εργασίας, ιδίως σε χαλεπούς οικονομικά καιρούς. Η αδράνεια και η ακινησία αποτελούν τα τυπικά γνωρίσματα μιας εσφαλμένης και ενοχικής «εσωτερίκευσης» του προβλήματος της ανεργίας ως προσωπικού προβλήματος των ανέργων που σχετίζεται, υποτίθεται, με κάποιες υποκειμενικές ελλείψεις ή αδυναμίες και όχι, όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα, με τα αντικειμενικά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που επιβάλλουν τη βαρβαρότητα της ανεργίας.

Σπ. Μανουσέλης, εφημ. *Ελευθεροτυπία*, 30.4.2010 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Πώς συνδέεται, σύμφωνα με το κείμενο, η ανεργία με την ανάπτυξη ενοχικών αισθημάτων από τον άνεργο; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

¹ αυτοευνουχιστικός: αυτός που ευνουχίζει τον ίδιο του τον εαυτό – ευνουχίζω (κυρίως για άτομο αντρικού φύλου): αφαιρώ ή καταστρέφω τους γεννητικούς αδένες, με αποτέλεσμα τη στειρότητα και την απώλεια των δευτερευόντων χαρακτηριστικών του φύλου //(μεταφορικά): αφαιρώ από κάποιον το δυναμισμό που φυσιολογικά πρέπει να τον χαρακτηρίζει.

B2.α. Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθείται στην τελευταία παράγραφο (Άλλωστε...της ανεργίας) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, με συνώνυμες ή σημασιολογικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα: **επέκταση, επιπτώσεις, επώδυνες, υποβαθμίζεται, σιγουριά.**

(μονάδες 10)

Γ2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των ερωτημάτων στην πρώτη παράγραφο (Πώς αντιδρούν.. αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας;) από τον συγγραφέα.

(μονάδες 5)

[Η ανεργία οδηγεί σε απώλεια του εαυτού]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Η ανεργία στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες οφείλεται στην κυριαρχία των αγορών.
- Η έλλειψη οργάνωσης του κράτους διπλασιάζει την ανεργία στην Ελλάδα.
- Η οικονομική κρίση θα αυξήσει την ανεργία σε όλες τις ηλικίες.
- Η ανεργία δημιουργεί οικονομικά προβλήματα, αλλά είναι επικίνδυνη και για τον ψυχικό κόσμο των ανέργων. Αρχικά ο άνεργος δεν αποδέχεται την απώλεια εργασίας. Ύστερα γίνεται απαισιόδοξος και τέλος φτάνει στην απελπισία και την κατάθλιψη.
- Ο άνεργος χάνει την αυτοεκτίμησή και τον αυτοσεβασμό του.
- Θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για την ανεργία, αισθάνεται ένοχος και αδρανεί, ενώ η ανεργία του οφείλεται σε οικονομικούς και πολιτικούς λόγους.

B1. Η ανεργία συνδέεται με την ανάπτυξη ενοχικών αισθημάτων από τον άνεργο: [Υπόδειξη]

- Η ύπαρξη εργασίας επιτρέπει τη σωστή κοινωνική ένταξη.
- Η απώλεια της εργασίας είναι αρνητική για τον πραγματικό κοινωνικό ρόλο του άνεργου και την υποκειμενική αυτοεκτίμησή του.
- Ο άνεργος χάνει την αυτοεκτίμηση και τον αυτοσεβασμό του.
- Ο άνεργος αισθάνεται ένοχος, αν και δεν είναι ο ίδιος υπεύθυνος για την ανεργία του.
- Τα ενοχικά αισθήματά του δεν του επιτρέπουν να προσπαθήσει να αντιδράσει και να ψάξει να βρει δουλειά.

B2.α. Η συλλογιστική πορεία στην τελευταία παράγραφο (Άλλωστε...της ανεργίας) του κειμένου:

Η συλλογιστική πορεία που ακολουθείται στην τελευταία παράγραφο του κειμένου είναι η **παραγωγική**, δηλαδή από μια γενική θέση καταλήγει σε συγκεκριμένες διαπιστώσεις.

B2.β. Η παράγραφος αρχίζει με μια γενική θέση ότι ο άνθρωπος διαμορφώνει εικόνα για τον εαυτό του με βάση κάποιους ρόλους. Στη συνέχεια αναφέρεται σε δύο συγκεκριμένους ρόλους που επηρεάζονται από την απώλεια εργασίας. Ο άνεργος χάνει την αυτοεκτίμησή του και τον αυτοσεβασμό του. Τέλος η αναφορά γίνεται πιο συγκεκριμένη και αναφέρεται στα ενοχικά αισθήματα που αναπτύσσει ο άνεργος, αν και δεν είναι υπεύθυνος.

Γ1. Συνώνυμα

- **επέκταση:** εξάπλωση
- **επιπτώσεις:** συνέπειες
- **επώδυνες:** οδυνηρές
- **υποβαθμίζεται:** μειώνεται
- **σιγουριά:** βεβαιότητα

Γ2. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα ερωτήματα στην πρώτη παράγραφο (Πώς αντιδρούν.. αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας;), για να τονίσει περισσότερο αυτά που θέλει να παρουσιάσει και να κερδίσει την προσοχή του αναγνώστη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Η ανεργία οδηγεί σε απώλεια του εαυτού

Πώς αντιδρούν τα περισσότερα άτομα αν, από τη μια μέρα στην άλλη, βρεθούν χωρίς εργασία; Όταν μάλιστα, για λόγους εντελώς άσχετους με τις εργασιακές τους ικανότητες, η απόλυσή τους συνεπάγεται την είσοδό τους σε ένα μακροχρόνιο και αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας;

Η καλπάζουσα ανεργία στον τόπο μας, αλλά και στις περισσότερες «αναπτυγμένες» κοινωνίες, είναι το προϊόν της ολότελα ανορθολογικής επιλογής κατά τη δεκαετία του '70 να εναποθέσουμε το μέλλον των κοινωνιών μας στην άναρχη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των αγορών. Η πρόσφατη διεθνής οικονομική **κρίση** σε συνδυασμό με τις εγχώριες αδυναμίες διπλασίασαν την ανεργία στην Ελλάδα. Μάλιστα, με δεδομένη την παρατεταμένη οικονομική ύφεση την επόμενη δεκαετία η επέκταση της μόνιμης ανεργίας σε ολόένα και ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού πρέπει να θεωρείται βέβαιη. Και η **προοπτική** μιας παρατεταμένης κατάστασης ανεργίας δεν απειλεί μόνο τους νέους κάτω των 25 ετών αλλά και τους άνω των 40 έως 60 ετών μεσήλικες, οι οποίοι, ενώ έχουν εργαστεί επί σειρά ετών, εν μια νυκτί βρίσκονται απολυμένοι, χωρίς καμιά δυνατότητα επανένταξης στον κόσμο της εργασίας.

Προφανώς, η πρώτη συνέπεια της απώλειας της εργασίας είναι η στέρηση μιας σταθερής πηγής εισοδημάτων απαραίτητων για την επιβίωση. Όμως, η παρατεταμένη κατάσταση ανεργίας έχει και άλλες δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική και ατομική ζωή των ανέργων. Επιπτώσεις που σε αρκετές περιπτώσεις είναι πολύ πιο επώδυνες και καταστροφικές από την έλλειψη χρημάτων. Το γεγονός αυτό, μολονότι υποβαθμίζεται ή και παραβλέπεται συστηματικά από τις αρμόδιες αρχές, εντούτοις επιβεβαιώνεται από πλήθος ερευνών από ειδικούς.

Ήδη, οι πρώτες σοβαρές μελέτες των ψυχολογικών επιπτώσεων της ανεργίας πραγματοποιήθηκαν το 1938 από τους Philip Eisenberg και Paul F. Lazarsfeld, οι οποίοι αναλύοντας τις αντιδράσεις των ανέργων αναγνώρισαν τρία τυπικά στάδια ή φάσεις. Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την απόρριψη και τη συστηματική άρνηση της νέας κατάστασης. Το άτομο δηλαδή αρνείται να αποδεχτεί ότι έχασε την εργασία του και ελπίζει ότι με κάποιο τρόπο θα επαναπροσληφθεί ή θα βρει άλλη καλύτερη εργασία. Ακολουθεί στη συνέχεια το στάδιο της απαισιοδοξίας και της ανησυχίας, καθώς ύστερα από αρκετές αποτυχημένες προσπάθειες εύρεσης εργασίας αρχίζει να συνειδητοποιεί τη δεινή κατάστασή του. Τότε, συνήθως έπειτα από εννιά

μήνες ανεργίας, εισέρχεται στο στάδιο της απελπισίας και της κατάθλιψης. Δε βλέπει πια καμία διέξοδο ή προοπτική λύσης στο πρόβλημά του.

Άλλωστε, μετέπειτα έρευνες κοινωνικών ψυχολόγων έδειξαν ότι κάθε άνθρωπος τείνει να δημιουργεί μια εικόνα του εαυτού του ανάλογα με τους κοινωνικούς ρόλους που έχει αποδεχτεί και στη βάση αυτών των ρόλων διαμορφώνει τη σιγουριά που απαιτείται για τη «σωστή» κοινωνική ένταξή του. Επομένως, η απώλεια εργασίας επηρεάζει αρνητικά και τις δύο αυτές συμπληρωματικές διαστάσεις της ζωής μας, τόσο τον «πραγματικό» κοινωνικό μας ρόλο όσο και την «υποκειμενική» αυτοεκτίμησή μας. Και ίσως γι' αυτό οι περισσότεροι ειδικοί επιμένουν ότι το πιο ουσιαστικό σύμπτωμα της απώλειας εργασίας δεν είναι τόσο η έλλειψη χρημάτων, όσο η απώλεια της αυτοεκτίμησης και του αυτοσεβασμού. Η εσωτερίκευση αυτής της κατάστασης οδηγεί κατά κανόνα σε ενοχικά και αυτοευνουχιστικά¹ αισθήματα, τα οποία όχι μόνο καταστρέφουν κάθε προσπάθεια εξόδου από την «προσωπική» κρίση, αλλά και εμποδίζουν την αναζήτηση εργασίας, ιδίως σε χαλεπούς οικονομικά καιρούς. Η αδράνεια και η ακινησία αποτελούν τα τυπικά γνωρίσματα μιας εσφαλμένης και ενοχικής «εσωτερίκευσης» του προβλήματος της ανεργίας ως προσωπικού προβλήματος των ανέργων που σχετίζεται, υποτίθεται, με κάποιες υποκειμενικές ελλείψεις ή αδυναμίες και όχι, όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα, με τα αντικειμενικά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που επιβάλλουν τη βαρβαρότητα της ανεργίας.

Σπ. Μανουσέλης, εφημ. *Ελευθεροτυπία*, 30.4.2010 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Πού αποδίδουν οι άνεργοι, σύμφωνα με το κείμενο, τις αιτίες στέρησης του δικαιώματός τους στην εργασία; Ποια είναι τα πραγματικά, αντικειμενικά αίτια της ανεργίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

¹ αυτοευνουχιστικός: αυτός που ευνουχίζει τον ίδιο του τον εαυτό – ευνουχίζω (κυρίως για άτομο αντρικού φύλου): αφαιρώ ή καταστρέφω τους γεννητικούς αδένες, με αποτέλεσμα τη στειρότητα και την απώλεια των δευτερευόντων χαρακτηριστικών του φύλου //(μεταφορικά): αφαιρώ από κάποιον το δυναμισμό που φυσιολογικά πρέπει να τον χαρακτηρίζει.

(μονάδες 11)

B2. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για τη δεύτερη παράγραφο (Η καλπάζουσα ανεργία... της εργασίας) του κειμένου.

(μονάδες 4)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1.α. Οι παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή** έχουν περισσότερες από μία σημασίες: **κρίση, προοπτική**. Να σχηματίσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συγκεκριμένες λέξεις με τη σημασία που έχουν αυτές στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 6)

Γ1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου χρησιμοποιώντας τις με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 4)

Γ2. «Επομένως, η απώλεια εργασίας επηρεάζει αρνητικά και τις δύο αυτές συμπληρωματικές διαστάσεις της ζωής μας, τόσο τον «πραγματικό» κοινωνικό μας ρόλο όσο και την «υποκειμενική» αυτοεκτίμησή μας»: Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 5)

[Η ανεργία οδηγεί σε απώλεια του εαυτού]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Η ανεργία στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες οφείλεται στην κυριαρχία των αγορών.
- Η έλλειψη οργάνωσης του κράτους διπλασιάζει την ανεργία στην Ελλάδα.
- Η οικονομική κρίση θα αυξήσει την ανεργία σε όλες τις ηλικίες.
- Η ανεργία δημιουργεί οικονομικά προβλήματα, αλλά είναι επικίνδυνη και για τον ψυχικό κόσμο των ανέργων. Αρχικά ο άνεργος δεν αποδέχεται την απώλεια εργασίας. Ύστερα γίνεται απαισιόδοξος και τέλος φτάνει στην απελπισία και την κατάθλιψη.
- Ο άνεργος χάνει την αυτοεκτίμησή και τον αυτοσεβασμό του.
- Θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για την ανεργία, αισθάνεται ένοχος και αδρανεί, ενώ η ανεργία του οφείλεται σε οικονομικούς και πολιτικούς λόγους.

B1.[Υπόδειξη] Οι άνεργοι αποδίδουν, λανθασμένα, τις αιτίες στέρησης του δικαιώματός τους στην εργασία στον εαυτό τους:

- Ο άνεργος χάνει την αυτοεκτίμησή του και τον αυτοσεβασμό του.
- Αισθάνεται ότι αυτός είναι ένοχος για την ανεργία του.
- Φτάνει, λανθασμένα, να πιστεύει ότι η ανεργία του οφείλεται σε υποκειμενικές ελλείψεις ή αδυναμίες.

Πραγματικά-αντικειμενικά αίτια της ανεργίας:

- Αίτιο πραγματικό της ανεργίας είναι η άναρχη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των αγορών.
- Αίτιο πραγματικό της ανεργίας είναι τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που οδηγούν τους εργαζόμενους στην ανεργία και βεβαίως δεν έχουν καμία σχέση με τον άνθρωπο που χάνει τη δουλειά του.

B2. Πλαγιότιτλος για τη δεύτερη παράγραφο (Η καλπάζουσα ανεργία... της εργασίας) του κειμένου:

«Η κυριαρχία των αγορών αιτία της εξάπλωσης της ανεργίας».

Γ1.α. Προτάσεις με τις λέξεις: **κρίση, προοπτική.**

- Σε πολλές χώρες οι οικογενειακές σχέσεις διέρχονται **κρίση.**
- Οι **προοπτικές** της ευρωπαϊκής οικονομίας δεν ευνοούν την ανάπτυξη.

Γ1.β. Προτάσεις με τις λέξεις: **κρίση, προοπτική.**

- Το υπουργείο Εθνικής Άμυνας ανακοίνωσε τις **κρίσεις** για τους ανώτατους αξιωματικούς.

- Η **προοπτική** των έργων τέχνης αλλάζει ανάλογα και με την απόσταση στην οποία βρίσκεται ο θεατής.

Γ2. «Επομένως, η απώλεια εργασίας επηρεάζει αρνητικά και τις δύο αυτές συμπληρωματικές διαστάσεις της ζωής μας, τόσο τον «πραγματικό» κοινωνικό μας ρόλο όσο και την «υποκειμενική» αυτοεκτίμησή μας»: Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την ενεργητική σύνταξη, γιατί θέλει να τονίσει το υποκείμενο του ρήματος επηρεάζει, που εδώ είναι **η απώλεια (εργασίας)**.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η μίμηση από τους μαθητές της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη]

Συχνά τίθεται το ερώτημα αν είναι χρήσιμο να διδάσκουμε σε έναν μαθητή να μιμείται την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη. Το ερώτημα, λοιπόν, αυτό θα μας επιτρέψει να κατανοήσουμε τις μιμητικές τάσεις που αναπτύσσονται, όταν θέλουμε να δώσουμε στον μαθητή τη δυνατότητα να συμπεριφερθεί όπως ένας καλλιτέχνης. Βέβαια, η **αντιγραφή** υπήρξε ανέκαθεν μια μορφή άσκησης, με την οποία καταγίνονταν οι ίδιοι οι **καλλιτέχνες**. Με την αντιγραφή επιδίωκαν να επιτελέσουν πολλούς σκοπούς, όπως η γνωριμία με την πρακτική και με τη δεξιοτεχνία των άλλων ή η αναφορά σε κάποιους καλλιτέχνες με κριτικό τρόπο. Όμως, ο καλλιτέχνης που αντιγράφει ξέρει ότι αντιγράφει και ξέρει από πού ξεκινά αλλά και ποιος είναι.

Αντίθετα, το παιδί, το οποίο αντιγράφει στην τάξη την **τεχνοτροπία** ενός καλλιτέχνη ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, από το οποίο ζητάμε να μπει στη λογική ενός άλλου και **να δανειστεί** τις δεξιότητές του, δεν είναι καλλιτέχνης. Δηλαδή δεν έχει απόσταση, δεν έχει άλλη **πρόθεση**, όταν αντιγράφει, από το να ανταποκριθεί με τον καλύτερο τρόπο στην άσκηση. Ακόμη, ας μην ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε στο σχολείο και ο μαθητής θέλει να ακολουθήσει τις οδηγίες του διδάσκοντος, να απαντήσει σωστά στο πρόβλημα και, επίσης, προσπαθεί να ανταποκριθεί με επιτυχία στα κριτήρια που του θέτει. Άλλωστε, έτσι εξηγούνται και οι επιτυχημένες αντιγραφές που συναντάμε συχνά. Όμως, δικαίως θα αναρωτηθούμε αν συντελούν στην αγωγή του μαθητή. Υπό αυτήν την άποψη τούτο το είδος της άσκησης είναι για άλλη μια φορά φορέας προτυποποίησης.

Επομένως, μπορούμε να επεξεργαστούμε την έννοια της αντιγραφής μαζί με τους μαθητές. Αυτή τη φορά, όμως, θα πρέπει να δημιουργήσουμε για τον μαθητή τις συνθήκες μιας στοχαστικής απόστασης σε σχέση με αυτό που αντιγράφει. Ακόμη, θα πρέπει να του δώσουμε τη δυνατότητα να καταλάβει ποια είναι η σκοπιμότητα της αντιγραφής την οποία επιχειρεί. Στην περίπτωση αυτή η αντιγραφή προσλαμβάνει έναν διαφορετικό χαρακτήρα, αποτελεί δηλαδή το μέρος ενός προβλήματος. Προτείνεται ως μια στάση που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε, έστω και αν το αντίγραφο είναι πάντα παραμόρφωση εκείνου που αντιγράφουμε, ότι η αντιγραφή μπορεί να γίνει, επίσης, και με μηχανικά μέσα, όπως είναι το φωτοαντίγραφο, αλλά ότι το αποτέλεσμα δε θα έχει

σε καμία περίπτωση την ίδια όψη. Έτσι, η πρακτική και ο στοχασμός, η πρακτική και η αισθητική θα συσχετιστούν, χωρίς, όμως, να συγχωνευτούν.

I. Αρντουέν (2000). *Η καλλιτεχνική αγωγή στο σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 166-167 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Πρέπει, κατά τη συγγραφέα, να διδάσκονται οι μαθητές τη μίμηση της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη; Με ποια επιχειρήματα στηρίζει την άποψή της; (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2.α. Να επισημάνετε δύο διαρθρωτικές λέξεις, με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους της πρώτης παραγράφου (Συχνά τίθεται... ποιος είναι) του κειμένου.

(μονάδες 2)

B2.β. Ποια σχέση συνοχής σηματοδοτεί η κάθε λέξη;

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να συντάξετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας τις λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή: **αντιγραφή, καλλιτέχνες, τεχνοτροπία, να δανειστεί, πρόθεση.**

(μονάδες 10)

Γ2. «Έτσι εξηγούνται και οι επιτυχημένες αντιγραφές που συναντάμε συχνά».

Γ2.α. Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε την αναφορική πρόταση.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να γράψετε αν είναι προσδιοριστική ή παραθετική/προσθετική και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

[Η μίμηση από τους μαθητές της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Η αντιγραφή, όταν γίνεται από τους καλλιτέχνες, είναι μια μορφή άσκησης.
- Ο καλλιτέχνης που αντιγράφει γνωρίζει ποιος είναι ο ίδιος και τι επιδιώκει με την αντιγραφή.
- Ο μαθητής στην τάξη δεν είναι καλλιτέχνης.
- Όταν του ζητηθεί να αντιγράψει την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη, ενεργεί ως μαθητής. Θέλει να απαντήσει σωστά σε πρόβλημα που του θέτει ο διδάσκων.
- Ο μαθητής πρέπει να βοηθιέται από τον διδάσκοντα, ώστε να σκέφτεται τι είναι η αντιγραφή και σε τι αποβλέπει.
- Να αντιληφθεί ότι μπορεί να γίνει αντιγραφή.
- Το αντίγραφο ποτέ δε θα είναι ίδιο με το πρωτότυπο.
- Όμως έχει αξία, γιατί η πρακτική πλησιάζει την αισθητική.

B1.[Υπόδειξη] Κατά τη συγγραφέα πρέπει να διδάσκονται οι μαθητές τη μίμηση της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη. Στηρίζει την άποψή της με τα εξής επιχειρήματα:

- Πρέπει οι μαθητές να διδάσκονται τη μίμηση της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη με τη βοήθεια του διδάσκοντος.
- Ο μαθητής πρέπει να οδηγηθεί να δει αυτό που θα αντιγράψει από στοχαστική απόσταση.
- Ο μαθητής πρέπει να καταλάβει ποια είναι η σκοπιμότητα της αντιγραφής.
- Ο μαθητής πρέπει να κατανοήσει ότι η αντιγραφή μπορεί να γίνει.
- Βέβαια η αντιγραφή μπορεί να είναι παραμόρφωση του πρωτότυπου αντικειμένου, ακόμη κι αν γίνει με μηχανικά μέσα, όπως το φωτοαντίγραφο, αλλά έχει την αξία της.
- Με την αντιγραφή συσχετίζονται χωρίς να συγχωνεύονται η πρακτική με τον στοχασμό και η πρακτική με την αισθητική.

B2.α. Δύο διαρθρωτικές λέξεις, με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις περιόδους της πρώτης παραγράφου (Συχνά τίθεται... ποιος είναι) του κειμένου:

Λοιπόν, όμως.

B2.β. Λοιπόν: σηματοδοτεί σχέση συνοχής συμπερασματική.

Όμως: σηματοδοτεί σχέση συνοχής αντιθετική της περιόδου που εισάγει με τα προηγούμενα.

Γ1. [Ελεύθερη απάντηση]

Γ2. «Έτσι εξηγούνται και οι επιτυχημένες αντιγραφές που συναντάμε συχνά».

Γ2.α. Αναφορική πρόταση: «που συναντάμε συχνά».

Γ2.β. Η αναφορική πρόταση «που συναντάμε συχνά» είναι ονοματική προσδιοριστική, γιατί αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της φράσης «επιτυχημένες αντιγραφές» που προσδιορίζει, διαβάζονται μαζί και δε χωρίζεται με κόμμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Η μίμηση από τους μαθητές της τεχντροπίας ενός καλλιτέχνη]

Συχνά τίθεται το ερώτημα αν είναι χρήσιμο να διδάσκουμε σε έναν μαθητή να μιμείται την τεχντροπία ενός καλλιτέχνη. Το ερώτημα, λοιπόν, αυτό **θα** μας **επιτρέψει** να κατανοήσουμε τις μιμητικές τάσεις που αναπτύσσονται, όταν θέλουμε να δώσουμε στον μαθητή τη δυνατότητα να συμπεριφερθεί όπως ένας καλλιτέχνης. Βέβαια, η αντιγραφή υπήρξε ανέκαθεν μια μορφή άσκησης, με την οποία καταγίνονταν οι ίδιοι οι καλλιτέχνες. Με την αντιγραφή επιδίωκαν να επιτελέσουν πολλούς σκοπούς, όπως η γνωριμία με την πρακτική και με τη δεξιοτεχνία των άλλων ή η αναφορά σε κάποιους καλλιτέχνες με κριτικό τρόπο. Όμως, ο καλλιτέχνης που αντιγράφει **ξέρει** ότι αντιγράφει και ξέρει από πού ξεκινά αλλά και ποιος είναι.

Αντίθετα, το παιδί, το οποίο αντιγράφει στην τάξη την τεχντροπία ενός καλλιτέχνη ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, από το οποίο ζητάμε να μπει στη λογική ενός άλλου και να δανειστεί τις δεξιότητές του, δεν είναι καλλιτέχνης. Δηλαδή δεν έχει απόσταση, δεν έχει άλλη πρόθεση, όταν αντιγράφει, από το να ανταποκριθεί με **τον καλύτερο** τρόπο στην άσκηση. Ακόμη, ας μην ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε στο σχολείο και ο μαθητής θέλει να ακολουθήσει τις οδηγίες του διδάσκοντος, να απαντήσει **σωστά** στο πρόβλημα και, επίσης, προσπαθεί να ανταποκριθεί με **επιτυχία** στα κριτήρια που του θέτει. Άλλωστε, έτσι εξηγούνται και οι επιτυχημένες αντιγραφές που συναντάμε συχνά. Όμως, δικαίως θα αναρωτηθούμε αν συντελούν στην αγωγή του μαθητή. Υπό αυτήν την άποψη τούτο το είδος της άσκησης είναι για άλλη μια φορά φορέας προτυποποίησης.

Επομένως, μπορούμε να επεξεργαστούμε την έννοια της αντιγραφής μαζί με τους μαθητές. Αυτή τη φορά, όμως, θα πρέπει να δημιουργήσουμε για τον μαθητή τις συνθήκες μιας στοχαστικής απόστασης σε σχέση με αυτό που αντιγράφει. Ακόμη, θα πρέπει να του δώσουμε τη δυνατότητα να καταλάβει ποια είναι η σκοπιμότητα της αντιγραφής την οποία επιχειρεί. Στην περίπτωση αυτή η αντιγραφή προσλαμβάνει έναν διαφορετικό χαρακτήρα, αποτελεί δηλαδή το μέρος ενός προβλήματος. Προτείνεται ως μια στάση που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε, έστω και αν το αντίγραφο είναι πάντα παραμόρφωση εκείνου που αντιγράφουμε, ότι η αντιγραφή μπορεί να γίνει, επίσης, και με μηχανικά μέσα, όπως είναι το φωτοαντίγραφο, αλλά ότι το αποτέλεσμα δε θα έχει σε

καμία περίπτωση την ίδια όψη. Έτσι, η πρακτική και ο στοχασμός, η πρακτική και η αισθητική θα συσχετιστούν, χωρίς, όμως, να συγχωνευτούν.

I. Αρντουέν (2000). *Η καλλιτεχνική αγωγή στο σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 166-167 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80-100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποιους προβληματισμούς διατυπώνει η συγγραφέας για την περίπτωση του παιδιού που μιμείται στην τάξη την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Αντίθετα... προτυποποίησης) του κειμένου;

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση, χρησιμοποιώντας ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή: **θα επιτρέψει, ξέρει, τον καλύτερο, σωστά, επιτυχία.**

(μονάδες 10)

Γ2. Να αιτιολογήσετε τη λειτουργικότητα της μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις παρακάτω φράσεις του κειμένου:

«... ζητάμε να μπει στη λογική ενός άλλου...».

«... ο μαθητής θέλει να ακολουθήσει τις οδηγίες του διδάσκοντος...».

(μονάδες 5)

[Η μίμηση από τους μαθητές της τεχνοτροπίας ενός καλλιτέχνη]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Η αντιγραφή, όταν γίνεται από τους καλλιτέχνες, είναι μια μορφή άσκησης.
- Ο καλλιτέχνης που αντιγράφει γνωρίζει ποιος είναι ο ίδιος και τι επιδιώκει με την αντιγραφή.
- Ο μαθητής στην τάξη δεν είναι καλλιτέχνης.
- Όταν του ζητηθεί να αντιγράψει την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη, ενεργεί ως μαθητής. Θέλει να απαντήσει σωστά σε πρόβλημα που του θέτει ο διδάσκων.
- Ο μαθητής πρέπει να βοηθιέται από τον διδάσκοντα, ώστε να σκέφτεται τι είναι η αντιγραφή και σε τι αποβλέπει.
- Να αντιληφθεί ότι μπορεί να γίνει αντιγραφή.
- Το αντίγραφο ποτέ δε θα είναι ίδιο με το πρωτότυπο.
- Όμως έχει αξία, γιατί η πρακτική πλησιάζει την αισθητική.

B1. Προβληματισμοί της συγγραφέως για την περίπτωση του παιδιού που μιμείται στην τάξη την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη: [Υπόδειξη]

- Ζητιέται από το παιδί να σκεφτεί με τρόπο που δεν είναι δικός του και να δείξει δεξιότητες που είναι ξένες.
- Το παιδί, που μιμείται στην τάξη την τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη, δεν είναι καλλιτέχνης και δεν μπορεί να δει την αντιγραφή από απόσταση.
- Ο μαθητής βλέπει την αντιγραφή σαν άσκηση και θέλει να την λύσει, όσο μπορεί καλύτερα.
- Ο μαθητής ακολουθεί τις οδηγίες του διδάσκοντος και θέλει να ανταποκριθεί στα κριτήρια που εκείνος έχει θέσει.
- Η αντιγραφή της τεχνοτροπίας του καλλιτέχνη δεν είναι βέβαιο ότι συμβάλλει στην αγωγή του μαθητή.
- Η άσκηση της αντιγραφής είναι φορέας προτυποποίησης.

B2. Τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Αντίθετα ... προτυποποίησης) του κειμένου είναι:

Θεματική περίοδος: «Αντίθετα ... δεν είναι καλλιτέχνης».

Λεπτομέρειες/ σχόλια: «Δηλαδή δεν έχει ... του μαθητή».

Κατακλείδα: «Υπό αυτήν την ... προτυποποίησης».

Γ1. Αντώνυμα

- **θα επιτρέψει:** θα απαγορέψει
- **ξέρει:** αγνοεί
- **τον καλύτερο:** τον χειρότερο

- **σωστά:** λανθασμένα
- **επιτυχία:** αποτυχία

Προτάσεις

- Η τροχαία **θα απαγορεύει** την κυκλοφορία των φορτηγών αυτοκινήτων.
- Ο κακός άνθρωπος **αγνοεί** την αξία της αγάπης.
- Χωρίς να το καταλάβει πήρε **τον χειρότερο** βαθμό.
- Όλα τα στατιστικά στοιχεία που δόθηκαν ήταν **λανθασμένα**.
- Η **αποτυχία** της ομάδας του δεν ήταν αναμενόμενη.

Γ2. Η λειτουργικότητα της μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις παρακάτω φράσεις του κειμένου:

«... ζητάμε να μπει στη λογική ενός άλλου...».

«... ο μαθητής θέλει να ακολουθήσει τις οδηγίες του διδάσκοντος...»:

Η χρήση μεταφορικών/ συνυποδηλωτικών φράσεων καθιστά τη γλώσσα ποιητική και λειτουργική και προσφέρει αισθητική ευχαρίστηση στον αποδέκτη του κειμένου. Επίσης με τη χρήση μεταφορικών φράσεων ένα έργο γίνεται ελκυστικό, παραστατικό και ενδιαφέρον.

Οι παραπάνω μεταφορικές φράσεις τονίζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κειμένου. Ο συγγραφέας, για να τονίσει πόσο υπερβολική είναι η απαίτηση να αντιγράψει ένα παιδί έναν καλλιτέχνη, χρησιμοποιεί τη μεταφορική φράση «... ζητάμε να μπει στη λογική ενός άλλου...».

Ενώ με τη φράση «...ο μαθητής θέλει να ακολουθήσει τις οδηγίες του διδάσκοντος...» θέλει να τονίσει τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον μαθητή και τον καλλιτέχνη όσον αφορά τον σκοπό που καθένας επιδιώκει. Το κείμενο γίνεται ευκολονόητο και κερδίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη-ακροατή.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Υπερβαίνοντας τα στερεότυπα]

Οι Παραολυμπιακοί αγώνες είναι ένα από τα μεγαλύτερα αθλητικά γεγονότα, ενώ **αποτελούν** και μια μεγάλη διοργάνωση με πολλές συμμετοχές. Προσφέρουν υψηλού επιπέδου θέαμα, ενώ ταυτόχρονα έχουν τεράστια αξία παραδειγματισμού, καθώς και ιδιαίτερη **βαρύτητα** για τα ιδεώδη του αθλητισμού με ανεκτίμητη εκπαιδευτική σημασία. Η συμμετοχή του κόσμου στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας ήταν μεγάλη, ενώ διαπιστώνουμε και αλλαγή της κοινωνικής αντιμετώπισης της αναπηρίας.

Ας εξετάσουμε, όμως, την πραγματικότητα πριν από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Τότε η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν αποσπασματική. Επίσης, υπήρχε πολύ μικρή παρουσίαση στις εφημερίδες και στην τηλεόραση και με έντονο τρόπο γινόταν η προβολή στερεοτύπων, αφού στο μεγαλύτερο ποσοστό τους οι ειδήσεις, οι οποίες αναφέρονταν στην αναπηρία, ήταν αρνητικές. Κυρίως, εστίαζαν στα προβλήματα και στη δυστυχία που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία. Έτσι, οι αθλητές αντιμετωπίζονταν ως «ήρωες της ζωής». Μάλιστα, η φράση αυτή **υπογραμμιζόταν** διαρκώς, ενώ συνεχίζει να χρησιμοποιείται και σήμερα. Ακόμη, σε άρθρα αλλά και σε εκπομπές της τηλεόρασης παρουσιάζεται πάντοτε ως εξαιρετικό **κατόρθωμα** το γεγονός ότι κάποιος άνθρωπος με αναπηρία ασχολείται με τον αθλητισμό. Επομένως, δεν είναι σπουδαίο το ότι επιτυγχάνει μια σημαντική επίδοση ή ότι προπονείται συστηματικά, για να πετύχει τους στόχους του. Αυτό δε μετράει καθόλου. Αντίθετα, έμφαση δίνεται στο γεγονός ότι από τη στιγμή που ασχολείται με τον αθλητισμό γίνεται αυτόματα ένας ήρωας, ένας υπεραθλητής.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το ενδιαφέρον να προβληθούν τα θέματα του Παραολυμπιακού Αθλητισμού από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν περιορισμένο πριν τους Αγώνες και φυσικά **διαπιστώθηκε** και πάλι η προτίμηση στις αρνητικές επιδόσεις ακόμη και στον αθλητισμό. Ήταν δηλαδή προτιμότερο να τονιστεί ότι κάποιοι αθλητές δεν κατάφεραν να πάνε σε κάποιο πρωτάθλημα ή ότι η Πολιτεία δε στηρίζει τους αθλητές, όπως θα έπρεπε, παρά να προβληθεί κάποια διάκριση, κάποιο εξαιρετικό επίτευγμα ενός αθλητή.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο αποτελεί το λεξιλόγιο με το οποίο παρουσιάζονται οι ειδήσεις, όταν γίνεται αναφορά σε άτομα με αναπηρία και σε αθλητές με αναπηρία. Αυτό που συνέβαινε συχνά πριν τους Παραολυμπιακούς Αγώνες είναι ότι οι αθλητές δεν αντιμετωπίζονταν ως αθλητές. Χρησιμοποιούνταν όροι, όπως «πρωταθλητές της ζωής», «αυτά τα παιδιά», ενώ ιδιαίτερα τονιζόταν η δύναμη της

θέλησης που είναι ένας παράγοντας εξίσου σημαντικός και στα άτομα χωρίς αναπηρία. Όμως, η δύναμη της θέλησης τονιζόταν υπέρμετρα, όταν γινόταν αναφορά στα άτομα με αναπηρία.

Μάλιστα, ιδιαίτερο βάρος δινόταν στο φορτισμένο λεξιλόγιο με εκφράσεις όπως «τραγικό θύμα», «καθηλωμένος στο αναπηρικό αμαξίδιο». Πρόκειται για μια φράση που υπονοεί ότι, αν κάποιος χρησιμοποιεί ένα αμαξίδιο, ταυτόχρονα καθιλώνεται σ' αυτό. Όμως, η κατάσταση είναι διαφορετική. Το άτομο χρησιμοποιεί τα αμαξίδια ως μέσο, για να διευκολυνθεί η καθημερινή ζωή του. Δεν εξυπακούεται ότι κάποιος με αναπηρία «καρφώνεται» στο αμαξίδιο και δε σηκώνεται ποτέ ξανά απ' αυτό.

Επίσης, είναι ιδιαίτερα σημαντικό πως τα θέματα του αθλητισμού των αναπήρων αντιμετωπιζόνταν ως θέματα κοινωνικού χαρακτήρα. Δεν υπήρχε δηλαδή περίπτωση να καλυφθούν από αθλητικές εφημερίδες ή να ενταχθούν σε αθλητικά προγράμματα σχετικά με τον αθλητισμό. Μπορεί να είχαν αθλητικό χαρακτήρα, αλλά ο δημοσιογράφος που κάλυπτε τη διοργάνωση ήταν κυρίως από το κοινωνικό ρεπορτάζ και φυσικά και η κάλυψη είχε ανάλογο περιεχόμενο. Γινόταν αναφορά στο μελόδραμα και στην προσπάθεια να αναδειχτεί η κοινωνική δυσκολία που αντιμετωπίζει ο αθλητής αλλά και ένα άτομο με αναπηρία, ενώ έλειπε κάθε αναφορά στον αθλητισμό και στα αθλητικά επιτεύγματα. Πολλοί δημοσιογράφοι πρώτα κάνουν λεπτομερή περιγραφή της αναπηρίας και του τραγικού συμβάντος που προκάλεσε την αναπηρία στο άτομο και παρεμπιπτόντως αναφέρονται και στο γεγονός πως αυτός ο καημένος κάνει αθλητισμό. Φυσικά, με τον τρόπο που προβάλλεται η αναπηρία και οι αθλητές με αναπηρία γίνεται έντονη αναπαραγωγή των στερεοτύπων, ενώ παράλληλα ανατροφοδοτούνται και ενισχύονται προκαταλήψεις για τα άτομα με αναπηρία.

Σ. Κωστάρης (2006). Υπερβαίνοντας τα στερεότυπα. *Άτομα με αναπηρία και ΜΜΕ. Διεθνής Διημερίδα 19-20 Ιουνίου 2006*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας, 132-135 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80-100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, πώς παρουσιάζονταν τα άτομα με αναπηρία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης πριν από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Να επισημάνετε δύο από τις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο (Ας εξετάσουμε... ένας υπεραθλητής) του κειμένου και να αιτιολογήσετε τη χρήση καθεμιάς από αυτές.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. (Μονάδες 10)

Γ1α. Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **αποτελούν, βαρύτητα, υπογραμμίζονται, κατόρθωμα, διαπιστώθηκε.**

(μονάδες 5)

Γ1β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερό η σημασία τους. (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο, το γένος κ.λπ.).

(μονάδες 5)

Γ2. «[Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης] εστίαζαν στα προβλήματα και στη δυστυχία που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία»

Γ2α. Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε την αναφορική πρόταση.

(μονάδες 2)

Γ2β. Να γράψετε αν είναι προσδιοριστική ή παραθετική/προσθετική και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

[Υπερβαίνοντας τα στερεότυπα]

A. [Υπόδειξη] Περίληψη:

- Οι παραολυμπιακοί αγώνες είναι σπουδαίο αθλητικό γεγονός.
- Οι παραολυμπιακοί της Αθήνας πέτυχαν και ως αγώνες, αλλά άλλαξαν και τον τρόπο αντιμετώπισης των ατόμων με αναπηρία.
- Πριν η σημασία που έδιναν τα μέσα ενημέρωσης ήταν μικρή.
- Πρόβαλλαν κυρίως τη δυστυχία των ατόμων με αναπηρία.
- Αναφέρονταν στις αποτυχίες και όχι στις επιτυχίες τους.
- Οι αθλητές με αναπηρία δεν παρουσιάζονταν ως αθλητές, αλλά με φράσεις, όπως «πρωταθλητές της ζωής» ή «τραγικό θύμα».
- Η ενασχόληση τους με τον αθλητισμό δε θεωρούνταν αθλητικό γεγονός, δεν προβαλλόταν από τον αθλητικό τύπο, αλλά γινόταν εκμετάλλευση της αναπηρίας των αθλητών.
- Μια τέτοια στάση διαιωρίζει τα αρνητικά προς αυτούς αισθήματα.

B1. Τα άτομα με αναπηρία πριν από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης: [Υπόδειξη]

- Η παρουσίαση των ατόμων με αναπηρία ήταν αποσπασματική και αρνητική.
- Ανέφεραν κυρίως τα προβλήματα και τη δυστυχία τους.
- Τους παρουσίαζαν ως «ήρωες της ζωής» και χαρακτήριζαν επίτευγμα την ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό.
- Δεν έδιναν σημασία στη συστηματική προπόνηση και στις επιδόσεις τους.
- Τόνιζαν ιδιαίτερα την ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό και τα χαρακτήριζαν, ανεξάρτητα από τις επιτυχίες τους, ήρωες.
- Οι αθλητικές τους δραστηριότητες δεν παρουσιάζονταν από τον αθλητικό τύπο.
- Γινόταν εκμετάλλευση της αναπηρίας τους.

B2. Δύο διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο (Ας εξετάσουμε... ένας υπεραθλητής) του κειμένου:

Όμως / έτσι

Όμως: συνδέει αντιθετικά και εξασφαλίζει τη συνοχή της δεύτερης με την πρώτη παράγραφο.

Έτσι: συνδέει συμπερασματικά. Η περίοδος που εισάγει αποτελεί το συμπέρασμα που προκύπτει από όσα έχει αναφέρει στις προηγούμενες περιόδους.

Γ1.α. Συνώνυμα

- **αποτελούν:** είναι
- **βαρύτητα:** σπουδαιότητα
- **υπογραμμίζοταν:** τονιζόταν
- **κατόρθωμα:** επίτευγμα
- **διαπιστώθηκε:** βεβαιώθηκε

Γ1.β. Προτάσεις:

- Οι διεθνείς εμπορικές εκθέσεις **είναι** γεγονότα με μεγάλη οικονομική σημασία.
- Η **σπουδαιότητα** των οικονομικών επιλογών της κυβέρνησης δικαιολογεί την καθυστέρηση ανακοίνωσής τους.
- Σε κάθε ευκαιρία από την τροχαία **τονίζεται** η ανάγκη τήρησης του κώδικα οδικής κυκλοφορίας.
- Τα **επιτεύγματα** των Ελλήνων επιστημόνων συχνά είναι εντυπωσιακά.
- Έχει **βεβαιωθεί** πολλές φορές ότι η κακή είδηση προβάλλεται περισσότερο από την καλή.

Γ2. «[Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης] εστίαζαν στα προβλήματα και στη δυστυχία που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία»:

Γ2.α. Αναφορική πρόταση: «**που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία**».

Γ2.β. Η αναφορική πρόταση «**που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία**» είναι ονοματική προσδιοριστική, γιατί αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της φράσης «**στα προβλήματα και στη δυστυχία**» που προσδιορίζει, διαβάζονται μαζί και δε χωρίζεται με κόμμα.